

B—21

VIDAUS TARNYBOS STATUTAS

VI DALIS

SARGYBŲ TARNYBA

VYR. ŠT. SPAUDOS IR ŠVIET. SK. LEIDINYS

KAUNAS 1931

B—21

Tvirtinu
Pulkin. Giedraitis
krašto apsaugos m-ris
1931. XI. 1.

VIDAUS TARNYBOS STATUTAS

VI DALIS

SARGYBŲ TARNYBA

VYR. ŠT. SPAUDOS IR ŠVIET. SK. LEIDINYS

KAUNAS

1931

I SKIRSNIS

Bendrieji dėsniai

a) Sargyba, sargybinis, postas

1. Sargyba yra ginkluotas kariuomenės dalinys, skiriamas turtui arba suimtiesiems saugoti, viešajai tvarkai palaikyti arba kam pagerbti.

Bendra sargybų pareiga — laikyti viešąjį saugumą artimiausiose savo stovėjimo vietose.

Pastaba. Garbės sargybos — VII daly.

2. Savo uždaviniui vykdyti sargyba stato sargybinius.

Sargybiniu vadinasi ginkluotas karys, pastatytas poste su tikslu saugojimo uždaviniu.

Postu vadinasi kaip saugojamieji daiktai ir asmenys, taip ir toji vieta, kurioje sargybinis eina savo pareigas.

3. Žiūrint didumo ir svarbumo, sargybos būna trijų rūšių:

a) pirmosios rūšies: sargybos viršininkas — karininkas, padėjėjas — puskarininkis; be to, būna dar trimičius ir pasiuntinys;

b) antrosios rūšies: sargybos viršininkas — puskarininkis arba sumanus grandinis;

c) trečiosios rūšies: vienas postas, sargybos viršininkas — grandinis arba sumanus eilinis; jis eina ir vedėjo pareigas.

4. Sargybos būna: a) įgulos, jei skiriamos įgulos reikalams; b) vidaus, jei skiriamos savo dalies reikalams.

5. Viena iš sargybų, paprastai, skiriama vyriausiąja sargyba. Prie jos, paprastai, būna daboklė; be to, ji yra pranešimų vieta visoms kitoms sargyboms. Jei didesnė įgula suskirstyta rajonais (V dal. 54 str.), tai kiekviename jų turi būti rajono vyriausioji sargyba.

b) Sargybų normavimas, vyresnybė, priklausomybės pradžia ir pabaiga

6. Įgulos sargybų tarnybą normuoja įgulos viršininkas, o vidaus sargybų — dalies vadas.

Įgulos sargybos betarpiškai priklauso įgulos budėtojo, o tiesioginai — įgulos komendanto ir įgulos viršininko.

Vidaus sargybos betarpiškai priklauso dalies budėtojo, o tiesioginai — dalies vado.

7. Kiekvienos sargybų pamainos tarnyba ir 6 str. nurodyta priklausomybė prasideda tuo momentu, kai skirstymo metu sukomanduojama „sargyba!“ (40 str.); baigiasi — kai pamainytai ir namo vedamai sargybai jos viršininkas sukomanduoja „marš!“ (55 str.).

8. Kiekvienos sargybų pamainos tarnyba normaliai turi tęstis ne ilgiau kaip 24 valandas.

9. Sargybų sudėties kariai, beinant jiems sargybų tarnybos pareigas, negali būti baudžiami. Už mažus nusizengimus jie baudžiami sugrįžus iš tarnybos, o jei padarytas svarbesnis nusizengimas arba nusikaltimas, tai nusikaltusieji tuoj grąžinami į dalį ir pakeičiami kitais kariais.

c) Sargybų apginklavimas, municija ir šaunamųjų ginklų užtaisymas

10. Sargybos ginkluojamos šaunamaisiais ginklais (šautuvais, karabinais, pistoletais) arba šaunamaisiais ir ašmeniniais (karabinais — kardais, pistoletais — kardais), žiūrint, koks kieno yra etatinis apginklavimas.

Karininkai ir viršilos ginkluojami pistoletais ir kardais.

Budrumo ir visiškos parengties stoviui esant (V dal. 78—81 str.), įgulos viršininko (dalyje — dalies vado) nurodymu svarbesnėms sargyboms gali būti duodami kulkosvaidžiai ir rankinės granatos.

11. Ginklai sargybų tarnyboj turi būti parngti greitam veikimui. Šautuvai turi būti be makščių ir be kepuraičių.

12. Jei sargybos ginkluotos šautuvais, tai prieš išeinant pamainai iš sargybinės į postus, turi būti užmaunami durtuvai.

Sargybiniai, ginkluoti karabinais ir kardais, karabinus laiko už pečių, o nuogus kardus

rankose. Gi tokiuose postuose, kur šaunamieji ginklai turi būti užtaisyti, karabinai turi būti rankose, o kardai — makštyse.

Sargybiniai, ginkluoti pistoletais ir kardais, pistoletus turi atsegtose makštyse, o kardus — rankose.

13. Kiekvienas sargybos karys, ginkluotas šautuvu arba karabinu, turi turėti šovininėje tris apkabas, iš viso 15 šovinių, o ginkluotas pistoletu — dvi pilnas apkabas: vieną pistoletę, kitą makštyse.

Sargybinio šovininė ir pistoleto makštys turi būti atsegtos, šovinių pakeliai — praplėšti.

14. Šaunamieji sargybinių ginklai turi būti užtaisyti visa apkaba, bet kad lizde šovinio nebūtų. Šautuvai ir karabinai, žiūrint jų sistemos, užtaisomi penkiais arba keturiais šoviniais.

Kuriuose postuose ir kuriuo metu šaunamieji ginklai turi būti užtaisyti, nustato: įgulos sargyboms — įgulos viršininkas, vidaus sargyboms — dalies vadas, skelbdami tai savo įsakuose.

Budrumo arba visiškos parengties stoviu esant, šie viršininkai gali įsakyti turėti užtaisytus ginklus ir visai sargybai.

Sargybos viršininkas gali pats įsakyti užtaisyti ginklus, jei gresia pavojus sargybai.

Ginklai užtaisomi einant į postus ir grįžus šoviniai išimami lauke, prie sargybinės durų, žiūrint, kad tai būtų daroma kuo taisyklingiausiai saugumo atžvilgiu.

15. Jei prireikus sargybinis poste užtaiso šautuvą arba jei užtaisytame šautuve įleidžia šovinį į lizdą, tai, praėjus reikalui, pirmuoju atveju vėl tuojau išima šovinius, o antruoju — išima šovinį iš lizdo ir įspaudžia į sandėlį, griežtai laikydamasis atsargumo taisyklių.

16. Be tų šovinių, kurie paprastai duodami sargybos kariams (13 str.), budrumo arba visiškos parengties stoviu esant, sargybinėje turi būti dar „pavojaus municija“ (šovinių ir rankinių granatų). Ši municija laikoma antspauduotoje dėžėje, kuri įrašoma į sargybinės inventoriaus sąrašą. Municijos kiekis, kas ją tiekia ir kokiais atsitikimais ji gali būti naudojama, nustato įgulos viršininkas (dalyje — dalies vadas) savo „pavojaus nurodymuose“ (V dal. 83 str. p. „k“).

Pavojaus municija turi būti kas metai kovo arba balandžio mėn. pakeičiama, sunaudojant ją artimiausiems šaudymo pratimams.

d) Statuto taisyklių taikymas ypatingoms sąlygoms

17. Tais atvejais, kai sargybų tarnybos taisyklės reikia pritaikyti ypatingoms vietos ar laiko sąlygoms, reikalą sprendžia divizijos vadas, žiūrėdamas, kad pakeitimai neprieštarautų šio statuto dvasiai. Savo sprendimą divizijos vadas praneša krašto apsaugos ministeriui.

II SKIRSNIS

Postų steigimas ir jų panaikinimas

a) Taikos metu

18. Postų sąrašą sudaro įgulos viršininkas (vidaus sargyboms — dalies vadas) ir tarnybos keliu pristato krašto apsaugos ministeriui patvirtinti.

Nuolatinių postų skaičius gali būti didinamas tik ypatingais atsitikimais, krašto apsaugos ministerio sutikimu.

Laikinius postus gali steigti divizijos vadas, o ypatingai skubiai prireikus, — įgulos viršininkas (dalyje—dalies vadas), bet apie tai turi būti tuojuo pranešama divizijos vadui.

19. Panaikinti postą gali divizijos vadas, o laikinį — įgulos viršininkas (dalyje — dalies vadas).

b) Mobilizacijos metu

20. Mobilizacijai prasidėjus, postų skaičių arba padidina arba sumažina įgulos viršininkas (dalyje—dalies vadas) pagal iš anksto sudarytą ir divizijos vado patvirtintą „mobilizacinį sargybų planą“.

III SKIRSNIS

Sargybų rinktinė ir jos sudėtis

a) Sargybų sudėties žinios ir postų tabelės

21. Sargybų sudėtį paskiria įgulos komendantas. Jis sudaro: a) smulkias sargybų su-

dėties žinias (2 priedėlis) ir b) postų tabelę (3 priedėlis), kurioje išdėsto sargybos ir kiekvieno posto pareigas. Įgulos viršininkui patvirtinus, šios žinios ir tabelės siunčiamos į visas dalis, kurios eina sargybų tarnybą. Apie kiekvieną jų pakeitimą įgulos komendantas turi laiku pranešti kariuomenės dalims.

Sargybų sudėties žinių ir postų tabelių nuorašai turi būti iškabinti kiekvienoje kuopoje, kuriai tenka eiti į sargybas.

Vidaus sargyboms visa tai padaro dalies vadas.

b) Sargybų skyrimo taisyklės

22. Visos įgulos arba vieno jos rajono sargybos tam tikrą dieną skiriamos iš vienos atskiros dalies. Jei šios dalies žmonių nepakanka ir papildymas skiriamas iš kitos dalies, tai tokiu atveju iš tos kitos dalies turi būti paskirtas ir įgulos budėtojo padėjėjas.

23. Kiekviena sargyba turi būti skiriama iš vienos kuopos arba bent iš vieno bataliono žmonių. Be to, reikia žiūrėti, kad tie patys žmonės nebūtų nuolat skiriami į tas pačias sargybas.

24. Įguloje, kur yra įvairių ginklų rūšių kariuomenės, reikia laikytis šitokios taisyklės: 1) inžinerijos dalys skiriamos dusyk rečiau kaip pėstininkai; 2) kavalerija ir artilerija skiriamos į sargybas tik tokiais atvejais, kai pėstininkų dalyse atliekamų nuodaus tarnybos žmonių skaičius nebeleidžia skirti tris sargybų eiles: tokiais atvejais kavalerija ir artilerija duoda tik trečią eilę;

3) raitoji artilerija, technikos, šarvuočių dalys ir aviacija į įgulos sargybas visai neskiiriamos.

c) Sargybų sudėtis

25. Kiekvienoje sargyboje, be tų asmenų, kurie nurodyti 3 str., turi būti trims sargybinių pamainoms kareivių ir reikalingas vedėjų skaičius (27 str.), o sargyboje prie areštuotųjų dar turi būti ir reikalingas palydovų skaičius, kurį nustato įgulos viršininkas (dalyje—dalies vadas).

26. Jei kuri sargyba turi tokių postų, kur tarnyba einama ne ištisą parą, tai tokiems postams turi būti tiek pamainų, kad kiekvienai jų tektų stovėti postuose ne daugiau kaip 8 valandas.

Šios pamainos turi atvykti į sargybines pusvalandžių anksčiau prieš tarnybos pradžią. Pabaigus tarnybą, jos tuoj siunčiamos į savo dalį.

Tokių postų tarnybos pradžią ir pabaigą nustato įgulos viršininkas (dalyje — dalies vadas).

27. Vedėjų sargyboje turi būti tiek, kad vienam vedėjui tektų vedžioti ne daugiau kaip penkis sargybinius, ir kad išvedžiojimas kartu su grįžimu į sargybines užtruktų ne ilgiau kaip pusę valandos.

Vedėjai vadinami iš eilės: pirmuoju, antruoju, trečiuoju ir t. t.

28. Dideliame šaltyje (60 str.), kai sargybiniai mainomi kas valanda, skiriamos dvi vedėjų pamainos, o trečios rūšies sargybai

skiriamas atskiras vedėjas, kuris eina savo pareigas pakaitomis su sargybos viršininku.

Jeigu sargybų skirstyme būna tik viena vedėjų pamaina, o vėliau šaltis sustiprėja, tai įgulos (dalies) budėtojas pareikalauja iš tų pačių dalių atsiųsti antrą vedėjų pamainą.

IV SKIRSNIS

Slaptažodžiai (žr. V dalį)

29. Parolė yra slaptas žodis, kuris įtikina įgulos (dalies) budėtoją, jo padėjėją arba sargybos viršininką, kad asmuo, atvykęs pas jį su liepimu, iš tikrųjų yra tam tikro viršininko įgaliotas. Be to, parolė įtikina sargybos viršininką, kad sargyba, atvykusi pamainyti senąją, iš tikrųjų tam tikslui yra atsiųsta.

30. Parolei visada imamas miesto ar šiaip gyvenamos vietos pavadinimas.

31. Jei yra postų, kur sargybiniui įsakytą praleisti tik tam tikrus asmenis, tai duodamas dar vienas slaptažodis — leidimas. Leidimas turi būti žinomas sargybiniui, kad galėtų pažinti tuos asmenis, kurie turi būti praleidžiami. Tvarka tokia: ateinančiam asmeniui sargybinis liepia sustoti (už keliolikos žingsnių), šaukdamas: „stok!“ ir, pasiruošęs vartoti ginklą, klausia: „koks leidimas?“ Nežinančių leidimo nepraleidžia.

32. Leidimas visada būna bet kurio kariško daikto pavadinimas. Jis turi prasidėti ta pačia raide, kaip ir parolė. Pavyzdžiui, parolė — Kaunas, leidimas — kardas.

33. Naujai paskirtas įgulos (dalies) budėtojas, atvykęs visą valandą anksčiau prieš sargybų skirstymą į savo dalies štabą, gauna iš adjutanto antspaudo tuomete voke raštelį su senais ir naujais slaptažodžiais ir gavęs pasirašo.

Skirstymo metu budėtojas įteikia lapelius su senais ir naujais slaptažodžiais savo padėjėjams ir visiems sargybų viršininkams.

Jei kurios sargybos skirstomos budėtojo padėjėjo kitoje vietoje, tai slaptažodžius antspaudo tuose vokuose su savo parašu budėtojas turi nusiųsti savo padėjėjui, kad skirstymo metu įteiktų juos sargybų viršininkams.

Leidimas duodamas tik tų sargybų viršininkams, kurių postams tas leidimas skiriamas.

34. Sargybų viršininkai ir visi kiti asmenys, kurie teisėtai gauna parolę, turi laikyti ją kuo didžiausioje paslapyje. Tikrinant parolę (48, 56, 100 str.), ji ne žodžiu pasakoma, bet raštu įteikiama sargybos viršininkui.

Leidimas pasakomas vedėjui ir sargybiniui to posto, kuriam tas leidimas paskirtas.

35. Jei paaiškėtų, kad parolė yra kieno pagrobta ar šiaip neteisėtai sužinota, tai, nors ir nebūtų gauta vyresnybės nurodymų, ji tuoju nustoja galioti ir turi būti pakeista kita.

V SKIRSNIS

Sargybų skirstymas

a) Sargybų tvarkymas prieš išskirstymą

36. Sargybų skirstymo valandą nustato įgulos viršininkas (vidaus sargybos — dalies vadas). Nustatant ją žiūrima, kad paskirti į sargybą žmonės prieš išeidami suspėtų pavalgyti pietų. Skirsto sargybas įgulos (dalies) budėtojas, o jei jos skirstomos dviejose vietose, tai vienur — budėtojas, kitur — jo padėjėjas.

37. Už pusvalandžio prieš išeinant į skirstymo vietą sargybos turi būti visai sutvarkytos kareivinėse. Ligį to laiko sargybų viršininkai turi priimti sargybas, įrašyti, ką reikia, į sargybų įrašus, patikrinti ginklus, šovinius, rūbus; patikrinti, ar vedėjai ir pirmosios pamainos sargybiniai moka savo pareigas. Jei kas ko gerai nemokėtų, tai reikia paaiškinti.

38. Sargybos atvedamos į skirstymo vietą penkiolika minučių anksčiau prieš skirstymą. (Uniforma ir apranga nurodyta XIV skirsny). Skirstymo vietoje (žr. 8 priedėlio 1 punktą) sargybos rikiuojasi trijų eilių linija postų tvarka. Pirmoje eilėje — pirmoji sargybinių pamaina, antroje — antroje ir trečioje — trečioji. Dešiniajame sparne — I rūšies sargybos, į kairę — II rūšies ir III rūšies. Iš dviejų vienos rūšies sargybų svarbesnioji stoja į dešinę. Tarp sargybų — du žingsniai.

Sargybų viršininkai atsistoja kiekvienas savo sargybos dešiniajame sparne, pirmoje eilėje. Jų padėjėjai — už jų antroje eilėje. Vedėjai — kiekvienas dešiniajame savo postų sparne. Antrosios pamainos vedėjai — už jų antroje eilėje. Palydovai — kairiajame savo sargybos sparne. Pasiuntinys — už palydovų. Trimičius — dešiniajame visos rinktinės sparne, per du žingsnius į dešinę nuo sargybos viršininko.

b) Skirstymas

39. Įgulos (dalies) budėtojiui pasitikti jo padėjėjas arba, jei jo nėra, vyresnysis iš sargybų viršininkų atsistoja dešiniajame sargybų rinktinės sparne, žengdamas žingsnį į priekį, pasisuka kairėn ir komanduoja: **ramiai! pagarbą — dešinėn (kairėn)!** Po to žengia žingsnį kairėn ir, kartu pasisukdamas dešinėn, stoja į savo vietą.

Jei, beskirstant sargybas, atvyksta kuris nors tiesioginis budėtojo viršininkas (kurio jis tiesiog priklauso, eidamas šias pareigas), tai budėtojas sukomandavęs raportuoja jam.

Pastaba. Jei skirstyme dalyvauja orkestras, tai sutikimo jis negroja.

40. Budėtojas, pasisveikinęs su sargyboomis, komanduoja: **pagerbta!** Paskui tikrina sargybų sutvarkymą ir pareigų mokėjimą. Tai atlikęs, įgulos (dalies) budėtojas stoja prieš rinktinės vidurį, komanduoja: **Ginklu gerbk! Sargyba!** — ir pats gerbia ginklu, nenusisukdamas nuo sargybų rinktinės. Trimičius arba orkestras (jei jis dalyvauja) pagrvoja

susirinkimą (7 str. ir 5 pried.). Po to budėtojas komanduoja: **žemėn! sargybų viršininkai, pas mane žengte — marš!** Sargybų viršininkai ir budėtojo padėjėjas išeina dešimt žingsnių į priekį ir sustoja į eilę sargybų tvarka. Budėtojo padėjėjas — dešiniajame sparne. Budėtojas įteikia visiems sargybų viršininkams ir savo padėjėjui lapelius su slaptažodžiais.

41. Įteikęs slaptažodžius ir davęs reikalingų nurodymų, budėtojas komanduoja: **sargybų viršininkai, į savo vietas žengte — marš!** Toliau budėtojas komanduoja: 1) **Pirmos rūšies sargybos (sargyba) dešinėn!** 2) **Visos sargybos ant pe-ties!** 3) **Pirmos rūšies sargybos (sargyba) tiesiog, antros ir trečios rūšies sargybos kairės sukimu — žengte — marš!**

1 pastaba. Sargybos, ginkluotos kardais, eidamos į postus arba iš postų, kardų neišima ir „ant peties„ joms nekomanduojama.

2 pastaba. II rūšies sargybų viršininkai, po komandos **marš** pradėjus eiti sargyboms, išeina į savo sargybų priekį, kaip nurodyta 6 pried. 2 brėž.

42. Pradedant sargyboms eiti, trimičiai trimituoja „į sargybas“ (6 pried.), o jei yra orkestras, tai groja maršą.

Jei šalčio yra daugiau, kaip — 10°C, nei orkestras, nei trimičiai negroja. Negrojama taip pat ir tautos gedulo dienomis, kurios paskelbtos įsakymuose kariuomenei.

43. Eidamos į sargybines ir grįždamos į kareivines, sargybos laikosi bendros komandų ėjimo tvarkos. Tos pat tvarkos laikosi ir pamainos, eidamos į postus. Jų rikiuotės nurodytos 8 pried. 2 ir 4 punktuose.

I rūšies sargybos trimičius — dešinėj nuo pirmojo vedėjo.

VI SKIRSNIS

Sargybų pasimainymas

a) Sargybos, turinčios fronto sargybinį

44. Fronto sargybiniai statomi tokiose I rūšies sargybose, kur yra parengta „sargybos aikštė“.

45. Prisiartinant naujai sargybai, už 50 žingsnių nuo sargybinės sargybos viršininkas komanduoja: **ramiai!** ir paskui rikiuoja sargybą linijon (jei reikia, užvesdamas sparnu) ir sustabdo prieš senąją sargybą už 15 žingsnių tokiu būdu, kad dešinysis sparnas būtų lygiai prieš senosios sargybos kairįjį sparną (žr. 8 pried. 3 punktą). Nuo komandos *ramiai* ligi *stok* trimičius trimituoja „į sargybas“, o paskui atsistoja per du žingsnius į dešinę nuo sargybos viršininko.

46. Sustabdęs sargybą ir išlygiavęs ją, sargybos viršininkas komanduoja: *ginklu* — **gerbk!** ir, atsistojęs savo vietoje, nuleidžia kardą.

47. Kada naujoji sargyba būna per 50 žingsnių nuo sargybos aikštės, senoji sargyba

iššaukiama su ginklais ir surikiuojama aikštėje (8 pried. 3 punktas). Sargybos viršininkas komanduoja: **ramiai!** Kai naujoji sargyba jau surikiuota, senosios sargybos viršininkas naujajai sargybai pagerbti pirmas komanduoja: *ginklu*—**gerbk!** ir, atsistojęs savo vietoje, pats gerbia kardu.

48. Išlaikę trumpą pauzą, abu sargybų viršininkai pakelia kardus, susieina vienas prieš kitą per du žingsnius, sustoja ir nuleidžia kardus.

Naujosios sargybos viršininkas pasisako savo laipsnį, pavardę ir įteikia senosios sargybos parolę. Senosios sargybos viršininkas, patikrinęs parolę, pasisako savo laipsnį ir pavardę. Po to abu vėl pakelia kardus, pasisuka aplink ir eina į savo vietas. Jiems sukoman davus, sargybos ima šautuvus *žemėn*.

Toliau naujosios sargybos viršininkas komanduoja: *fronto sargybinis*, **priekin!** Pašauktas sargybinis eina prie senojo sargybinio ir priima iš jo postą. Senasis sargybinis, perdavęs postą, eina į savo sargybos kairįjį sparną pro savo sargybos frontą. Paskui abiejų sargybų viršininkai komanduoja: *deši-nėn*, *žengte*—**marš!** Senoji sargyba nueina nuo sargybos aikštės, o naujoji įvedama į sargybines. Abiejų sargybų trimičiai trimituoja maršą.

49. Nuvedęs sargybą nuo aikštės, senosios sargybos viršininkas sustabdo ir komanduoja: *padėjėjas ir vedėjai*, **priekin!** skiria vyresnį jų ir, išakęs sustatyti šautuvus, veda padėjėją ir vedėjus į sargybines, kad perduotų sargybą.

Jei šalčio daugiau, kaip — 10°C. arba, jei šiaip baurus oras, senąją sargybą galima įvesti į sargybinių.

50. Naujoji sargyba rikiuojasi sargybiniėje. Sargybos viršininkas pašaukia vedėjus ir liepia jiems priimti iš senosios sargybos vedėjų antspaudų pavyzdžius, raštu ir žodžiu kiekvieno posto perdavimą, pats prižiūrėdamas, kad viskas būtų perduodama taisyklingai. Tai baigus, sargybos viršininkas pašaukia pirmąją sargybinių pamainą, dar kartą primena jiems pareigas ir siunčia su vedėjais, primindamas jiems, kad prižiūrėtų taisyklingą sargybinių pasimainymą. Likusioms pamainoms liepia sustatyti šautuvus (į stovus).

P a s t a b a. Dėl kitų ginklų rūšių—žr. 77 str.

51. Naujosios sargybos viršininkas turi priimti iš senosios sargybos viršininko: 1) postų tabelę, postų planą ir instrukcijas; 2) visą sargybinės inventorių pagal sąrašą; 3) daboklėje—areštuotųjų knygą, arešto lapelius ir pačius areštuotuosius pagal sąrašą, senosios sargybos viršininko pasirašytą.

52. I rūšies sargybines su visu inventoriu priima sargybos viršininko padėjėjas.

53. Abiejų sargybų vedėjai, sugrįžę į sargybinių, raportuoja apie postų perdavimą ir priėmimą savo sargybų viršininkų padėjėjams. Sargybų viršininkų padėjėjai, priėmę raportus, raportuoja sargybų viršininkams: „Tamsta, viršininke! Lietuvos Respublikos N sargybos postai perduoti (priimti) tvarkoje (arba tas ir tas)“.

Jei sargybos viršininko padėjėjo nėra, tai vedėjai raportuoja tiesiog sargybos viršininkui.

54. Jei, sargybos viršininkui priimant raportą, yra budėtojas arba koks kitas tiesioginis viršininkas, tai, priėmęs padėjėjo (arba vedėjų) raportą, sargybos viršininkas raportuoja vyriausiam iš esančių viršininkų.

55. Priėmę vedėjų raportus, abu sargybų viršininkai pasirašo senosios sargybos įrašus. Naujosios sargybos viršininkas įrašo visus pastebėtus trūkumus. Šiuo sargybos perdavimas baigiamas, ir senosios sargybos viršininkas veda savo sargybą į kareivines.

Sukomandavus *marš*, pasibaigia senosios sargybos tarnyba ir jos priklausomybė sargybų vyresnybės (žr. 7 str.).

b) Sargybos, neturinčios fronto sargybinių

56. Pamainant sargybą, neturinčią fronto sargybinių, naujosios sargybos viršininkas, privedęs sargybą prie sargybinės, sustabdo ją, pats įeina į sargybinių, pasisako senosios sargybos viršininkui savo laipsnį, pavardę ir įteikia senosios sargybos parolę. Po to įveda sargybą į sargybinių ir surikiuoja prieš senąją arba šalia jos (žiūrint vietas).

57. Sargybos gerbia viena kitą ginklais. Paskui komanduoja: 1) *že-mėn*; 2) *dešinėn*; 3) *žcngte* — *marš!* Senoji sargyba išvedama iš sargybinės ir sustatoma prieš ją, o naujoji — jos vietoj. Toliau pamainymas eina 49—55 str. nurodyta tvarka,

VII SKIRSNIS

Sargybų pastatymas, pamainymas ir visiškas nuėmimas

a) Sargybinių pastatymas

58. Sargybiniai būna vidaus arba išorės. Vieni ir kiti gali būti vieniniai arba poriniai. Vienas iš porinių sargybinių skiriamas vyresniuoju ir eina vedėjo pareigas.

59. Sargybiniai statomi: 1) vieninis sargybinis vidaus poste — iš kairės pusės prie išėjimo, nugara į to išėjimo sieną; išorės poste — šalia būdelės, kad lygiuotų su jos priekiu ir liestų ją kairiąją alkūnę; 2) poriniai sargybiniai — abu vienas prieš kitą, abipus išėjimo; išorės sargybiniai lygiuoja su būdelėmis.

b) Sargybinių pamainymas

Pamainymo laikas

60. Sargybiniai pamainomi kas dvi valandas nelyginėmis valandomis. Jeigu sargyba pamainyta lyginę valandą, tai antroji pamaina eina už valandos.

Jei šalčio būna ne mažiau, kaip — 15°C arba kad ir mažiau, bet jeigu pučia smarkus vėjas, sargybiniai mainomi kas valanda. Tas pat daroma ir dideliame karštyje, jei pavėsyje būna ne mažiau kaip + 30°C.

Pamainų vykimas į postus

61. Kiekviena pamaina, eidama į postus (žr. 8 pried. 4 p.), rikiuojasi: jei sargybinių ne

daugiau kaip trys, — viena eile, o jei daugiau, — linija. Pamainai susirikiavus, vedėjui įsakius ir jam prižiūrint, sargybiniai, kam reikia, užtaiso šautuvus. Pamainos eina frontu, vedėjai — du žingsniai priešaky. Pirmą naujos sargybos pamainą vedant, senasis vedėjas eina šalia naujojo iš kairės. Komanduoja naujasis. Porinių sargybinių vyresnysis eina priešaky.

Jeigu į sargybą paskirtos dvi vedėjų pamainos, tai pirmą kartą eina abiejų pamainų naujosios sargybos vedėjai, o sargybinius paskui jie vedžioja pakaitomis. Pirmą kartą antrosios pamainos vedėjas eina tarp senojo ir naujojo vedėjo.

62. Eidamos pamainos laiko šautuvus „ant peties“. Ginkluotos kardais ir karabinais arba pistoletais laiko nuogus kardus ant peties, karabinus už pečių, o pistoletus — makštyse.

Pamainymo tvarka (žr. 8 pried. 5 punktą)

63. Besiartinant pamainai prie sargybinio, už 10 žingsnių vedėjas komanduoja: **ramiai!** Pagal šią komandą sargybinis atsistoja ramiai ir, jei ginkluotas šautuvu, ima jį prie kojos.

Už dviejų žingsnių nuo sargybinio vedėjas sustabdo pamainą, komanduodamas: **pamaina, stok!** ir pats sustoja prieš dešinįjį pamainos sparną, pasisukdamas kairėn.

Jei naujosios sargybos eina abiejų pamainų vedėjai, tai pirmos pamainos vedėjas sustoja per du žingsnius prieš pamainos frontą, o antros pamainos vedėjas — šalia jo iš kairės.

Senosios sargybos vedėjas sustoja prieš kairįjį sparną, pasisukdamas dešinėn.

64. Pamainai sustojus, vedėjas komanduoja: *N posto pamaina, į postą žengte marš!* Tąja komanda senasis sargybinis žengia žingsnį dešinėn, o naujasis įžengia į jo vietą ir priima postą, stovėdamas nugara į pamainą, jei nereikia apžiūrėti perduodamų posto daiktų.

Likusieji pamainos sargybiniai žengia po žingsnį, užimdami panumeriui vienas kito vietas: antras — pirmo, trečias — antro ir t. t.

65. Postas perduodamas žodžiais: „Lietuvos Respublikos sargybos prie N postas X (visos pareigos šiame poste); perduoti yra antspaudų . . . , durų . . . , spynų . . . , kailiniai“ ir t. t.

66. Perduodamas spynas, antspaudus, dėžes, senasis sargybinis turi parodyti, o naujasis — įsitikinti, ar viskas yra, kaip reikiant, tvarkoje (112 str.). Prižiūri juos ir padeda jiems patikrinti vedėjas, o pirmą naujos sargybos pamainą pastatant, — abu vedėjai, senasis ir naujasis.

Pastebėjus kokį trūkumą (sugadintą antspaudą ar panašų dalyką), elgiamasi 120 ir 129 str. nurodyta tvarka.

Jei sargybinis būna apsilkęs posto rūbais, tai perduoda juos, patikrinus postą. Vienam nusivilkti, o kitam apsilikti padeda vedėjas.

P a s t a b a. Fronto sargybiniai padeda trimičius.

67. Viską patikrinus, jei postas priimamas, tai abiem sargybiniams vėl sustojus, kaip jie

buvo iš pradžių sustoję (64 str.), naujasis pasisuka aplink. Senasis sargybinis vedėjui sukomandavus: *senasis sargybini, nuo posto žengte — marš!* — eina į kairįjį pamainos sparną.

„Marš“ ištarus, postas laikomas priimtu (perduotu).

68. Poriniai sargybiniai mainosi 63, 64, 65 ir 67 str. išdėstytais taisyklėmis. Vyresnysis pirma pamaino jaunesnįjį sargybinį, o paskui pats pasimaino su senosios pamainos vyresniuoju. Su pirmąja naujosios sargybos pamaina turi eiti ir senosios sargybos antros pamainos vyresnysis. Eina jis greta su vyresniuoju iš kairės.

69. Pamainydamas vidaus postų sargybinis, vedėjas, privedęs pamainą prie įėjimo, sustabdo ją; paskui komanduoja: *N posto sargybini, į postą žengte marš!* Sargybinis eina paskui vedėją, laikydamas šautuvą prie kojos (kardą ant peties). Įlėjęs į vidų, pamaino senąjį sargybinį, kaip nurodyta 63—67 str.

70. Visus sargybinis pamainęs, senąją sargybą vedėjas veda į sargybinių. Jei ši pamaina yra senosios sargybos, tai nuo paskutinio posto ją veda senosios sargybos vedėjas, pasikeitęs vietomis su naujosios sargybos vedėju (8 pried. 5 d punktą).

71. Grįžus pamainai, vedėjas duoda išimti šovinius šaudymo statuto taisyklėmis ir kaip nurodyta šio statuto 14 str., pats patikrina ir paskui liepia užsegti šovines. Ašmeninius ginklus liepia įdėti į makštis.

72. Pamainai išėmus šovinius, vedėjas įveda pamainą į sargybines, raportuoja sargybos viršininko padėjėjui (jei jo nėra — pačiam viršininkui) ir jo liepimu paleidžia pamainą ilsėtis, sustačius šautuvus į stovus.

c) Sargybinio pastatymas naujame poste ir visišką nuėmimą

73. Kai sargybinis statomas naujame poste arba kai visai nuimamas nuo posto, tai vedėjas tatai vykdo sargybos viršininko arba jo padėjėjo akivaizdoje. Jei sargybinis nuimamas nuo posto tik laikinai, kada saugojamieji daiktai pereina į betarpišką priežiūrą asmens, kuriam pagal postų tabelę priklauso saugojamieji daiktai, tai nuimant ir vėl pastatant sargybinių, be sargybos viršininko arba jo padėjėjo, turi dalyvauti ir tas asmuo.

Visais atvejais griežtai laikomasi 120, 121 155—157 str. taisyklių, ir visi tie asmenys pasirašo sargybos įrašuose.

VIII SKIRSNIS

Tvarka sargybose

a) Pamainų siuntinėjimas ir priėmimas

74. Antrajai ir kitoms pamainoms siūsti į postus sargybos viršininkas (l rūšies sargybose — jo padėjėjas) liepia žmonėms paimti šautuvus ir susirikiuoti. Vedėjai išvedžioja juos į postus. Fronto sargybinis eina iš sargybinės tiesiai prie būdelės ir pamaino senąjį

sargybinių, sargybos viršininko padėjėjui prižiūrint.

75. Kiekviena pamaina, grįžus į sargybines, priimama 71 ir 72 str. taisyklėmis.

b) Vidaus tvarka sargybose

76. Niekas iš sargybos sudėties karių negali išeiti iš sargybinės be sargybos viršininko įsakymo, kuris gali būti duodamas tik tarnybos reikalais.

77. Šautuvai ir karabinai turi būti sustatyti stovuose pamainų ir postų tvarka, kad prireikus galima būtų ko skubiausiai juos paimti.

Revolverių ir kardų sargybos kariai niekada nenusiima nuo savęs.

78. Nuo vakarinio ligi rytinio patikrinimo sargyboje leidžiama miegoti:

1) tai sargybinių pamainai, kuri yra vėliau grįžusi iš postų;

2) vedėjams — jei jų yra viena pamaina, tai — laisvais nuo tarnybos pareigų protarpiais, o jei dvi pamainos, tai pakaitomis, kaip ir sargybinių pamainoms;

3) palydovams, trimičiui ir pasiuntiniams — laisvais nuo tarnybos pareigų protarpiais. Nuo rytinio ligi vakarinio patikrinimo visą laiką visi sargybos kariai budi.

Ilsimasi sargyboje nenusirengus ir nenusiėmus aprangos, tik atsiseigus apikakles. Išvykstant pamainai į postus, eilinė pamaina prikeliamą.

79. Sargyboje turi būti tvarka ir tylą. Dainuoti, groti, šokti, žaisti ir kortuoti

draudžiama. Taip pat ko griežčiausiai draudžiama nešti į sargybines svaigiųjų gėrimų. Rūkyti leidžiama arba tam tikrame kambaryje, arba išeinamoje vietoje, arba ore. Budinčioji pamaina turi būti kaip reikiant apsirengusi ir su visa apranga, tik kepures (šalmus) gali būti nusiėmus.

Laikraščius ir knygas skaityti leidžiama.

80. Naktį, kada viena sargybinių pamaina ilsisi, įeinant į sargybines viršininkui, turinčiam teisę tikrinti sargybas, be atskiro įsakymo sargyba nerikiuojama ir neima ginklų; tik budinčioji pamaina atsistoja ir užsideda kepures (šalmus).

81. Sargybines turi būti tvarkinga. Grindys ir laiptai turi būti švariai nušluoti, sargybos aikštė—nušluota, išlyginta ir smėliu pabarstyta. Nuo sutemų ligi aušros turi būti šviesa sargybos kambary, vidaus postuose, areštuotųjų kameroje, išeinamose vietose, koridoriuose ir atskirame sargybos viršininko kambary. Sargybos ir areštuotųjų kambariuose turi būti ne mažiau kaip + 15°C. Krosnys turi būti kūrenamos ne vėliau kaip 18 valandą. Vakarienei pašildyti ugnis gali būti laikoma ne ilgiau, kaip iki 20 valandos.

P a s t a b a. Sargybines įrengimas — 1-me priedėly.

82. Sargybines turi būti sargas (kareivis), kuris betarpiškai priklauso sargybos viršininko ir gali išvykti tik jo leidimu. Sargas turi švariai ir tvarkingai laikyti sargybines ir jos inventorių, atsakyti už kurą ir šviesos priemones, kūrenti krosnis, žibinti lempas ir t. t.

Jo pareigos turi būti išdėstytos atskiroje įgulos komendanto (dalyje — dalies vado) patvirtintoje instrukcijoje.

83. Jei sargybinei duodama per maža kuro ar šviesos arba šiaip kas netvarkinga, tai sargybos viršininkas praneša apie tai įgulos (dalies) budėtojui ir pažymi sargybų įrašuose.

c) Vakarinis ir rytinis patikrinimas

84. Patikrinimai visose sargybose daromi: vakarinis — 21 val., o rytinis — įgulos viršininko (dalyje — dalies vado) nustatytą valandą. Sargybose su fronto sargybiniu 15 minučių prieš patikrinimą trimičius sargybos aikštėje trimituoja „garsą“. Patikrinimo laikui atėjus, jis vėl trimituoja „aušrinę“ ar „vakarinę“. Sargybos viršininkas išveda sargybą į aikštę ir patikrina bendra tvarka. Patikrinimo metu tautos himnas giedamas tik I-os rūšies sargybose.

Jei šalčio būna daugiau kaip — 5°C, arba jei lyja, — sargyba rikiuojama sargybinese. Trimičiai išeina į aikštę, jei šalčio yra mažiau kaip — 10°C.

85. Sargybose, kur nėra fronto sargybinio, patikrinimui netrimituojama, o pats patikrinimas daromas sargybinese.

d) Kas ir kuria tvarka įleidžiamas į sargybines

86. Į sargybines įleidžiami atvykę: 1) sargybai patikrinti; 2) sargybai pamainyti; 3) išimti arba įdėti pinigų į sargybos saugojamas pinigų dėžes; 4) pasimatyti su areštuotaisiais, jei turi

leidimą; 5) pasimatyti su sargybos viršininku tarnybos reikalais.

87. Turintieji teisę tikrinti sargybas leidžiamai nesustabdant, jei fronto sargybinis juos pažįsta. Jei sargybinis nepažįsta, tai skambina vieną kartą varpu arba elektros skambučiu, kad išeitų sargybos viršininko padėjėjas. Padėjėjas leidžia atvykusį į sargybinių, jeigu pažįsta jį; jei ne, — tai praneša sargybos viršininkui. Sargybos viršininkas leidžia tikrinti sargybą paklauses, jei reikia, parolės (100 str.).

88. Visus paminėtus 86 str. 3, 4 ir 5 punktuose asmenis sargybinis sulaiko, neįleisdamas į sargybos aikštę, ir sužinojęs iš jų, kad turi reikalo įeiti į sargybinių, iššaukia sargybos viršininko padėjėją. Padėjėjas leidžia tuos, kurie turi teisę įeiti, o jei pats negali šio klausimo spręsti, — praneša sargybos viršininkui.

89. Sargybose, kur nėra fronto sargybinių, išskyrus sargybas rūmų viduje, visus įleistus į sargybinių asmenis išklausinėja sargybos viršininkas, išskyrus tuos, kurie turi teisę tikrinti sargybas, jei sargybos viršininkas pažįsta juos.

e) Iššaukimas sargybų su ginklais

90. Sargybos šaukiamos su ginklais: 1) prasidėjus žmonių susibūrimui, nerimui, riaušėms ar gaisrui netoli nuo sargybinių; 2) atvykus naujai sargybų pamainai; 3) vakariniam arba rytiniam patikrinimui; 4) įsakius tiems asmenims, kurie turi teisę šaukti su ginklais; 5) pagarbai pareikšti.

91. Iššaukiant sargybą su ginklais, fronto sargybinis du sykius suskambina varpu arba elektros skambučiu, o jei šių priemonių nėra, tai šaukia: *sargyba, aikštėn!* ir atsistoja savo vietoje ties būdele, kur palieka, kol sargyba stovi su ginklais. Kur nėra fronto sargybinių, sargybos viršininkas komanduoja: **ginklus!** Paėmus ginklus, sargyba surikiuojama sargybiniėje, o jei yra fronto sargybinis, ir oras nekliudo, tai — sargybos aikštėje. Po to sargybos viršininkas daro, kas reikalinga, žiūrint iššaukimo tikslo.

92. Jei prie iššauktos su ginklais sargybos būna įgulos (dalies) budėtojas ir jo padėjėjas, tai įvedu atsistoja: padėjėjas — į dešinę nuo trimičiaus, o budėtojas — į dešinę nuo padėjėjo.

f) Patruliai iš sargybų sudėties

93. Patruliai iš sargybų sudėties siunčiamai sargybos viršininko arba jo padėjėjo įsakymu: 1) patikrinti sargybinių budrumui; 2) išaiškinti įvykusiam nuotykiui netoli nuo sargybinių arba kuriam poste; 3) prireikus sustiprinti sargybų rajono apsaugą.

Patrulių skaičių ir jų siuntimo laiką nustato sargybos viršininkas.

94. Sargybos patrulis susideda iš viršininko (sargybos viršininko padėjėjo arba vedėjo) ir dviejų patrulininkų iš budinčios sargybinių pamainos.

95. Jei poste būtų rastas susirgęs sargybinis, patrulio viršininkas pamaino jį vienu iš patrulininkų, o kitą jų siunčia tuoj pranešti sargybos viršininkui.

Pamainyti susirgusį sargybinį patrulio viršininkas gali: jei jis yra sargybos viršininko padėjėjas—tai bet kurio posto sargybinį, o jei vedėjas—tai tik to posto, kuris jo priklauso. Priešingu atveju turi būti iššauktas atitinkamas vedėjas su pamaina.

96. Jei patrulis rastų kuriame poste sargybinį be sąmonės arba visai jo nerastų, tai patrulio viršininkas tuojau turi pranešti sargybos viršininkui, ir kitas sargybinis statomas šiame poste kaip naujame (73 str.).

97. Jei beidamas patrulis pastebėtų plėšimą ar šiaip kokią smurtą, ir jei policijos nėra, — tuoj griebiasi priemonių jam sustabdyti ir iššaukia policiją. Jei tokiu atveju policija prašytų padėti ką suimti, tai patrulis turi jai padėti.

98. Pastebėjęs gatvėje sužeistą ar sunkiai susirgusį, patrulis praneša artimiausiam policininkui ir ligi jo atvykimo, kuo galėdamas, padeda. Jei ligi sargybinės yra arčiau, negu ligi policijos, tai pirmiausia patrulis praneša sargybos viršininkui.

IX SKIRSNIS

Sargybu tikrinimas

99. Sargybas turi tikrinti:

1) tiesioginė sargybu vyresnybė: a) įgulos sargybas — įgulos viršininkas, įgulos komendantas ir įgulos budėtojas; b) vidaus sargybas—dalies vadas ir dalies budėtojas;

2) šios vyresnybės pavedami asmenys, būtent, įgulos komendantui pavedus — jo

padėjėjas arba placadjutantas, o budėtojui pavedus — budėtojo padėjėjas;

3) visi tiesioginiai viršininkai tos dalies, iš kurios paskirtos sargybos, pradedant nuo kuopos vado;

4) vyriausiojo ir divizijų štabų viršininkai.

100. Atvykus kam tikrinti sargybas, sargybu viršininkai komendanto padėjėjo ir jo placadjutanto visada klausia parolės, o visų kitų — tik tada, kai iš veido jų nepažįsta.

Paskui, jei sargyba nešaukiama su ginklais, ji rikiuojama be jų sargybinėje, o sargybos viršininkas sukomandavęs raportuoja atvykusiame (9 pried.).

101. Jei tikrinti atvyksta kuopos vadas, budėtojo padėjėjas arba įgulos komendanto placadjutantas, tai jie niekada nešaukia sargybos su ginklais, o l rūšies sargybose, be to, sargybu viršininkai jiems neraportuoja.

Nuo vakarinio ligi rytinio patikrinimo sargyba niekam nerikiuojama, o tik budinčioji pamaina užsideda kepures ir atsistoja *ramiai*.

102. Jei asmuo, atvykęs tikrinti sargybu, reikalautų palydovų postams apžiūrėti, tai pirmos ir antros rūšies sargybose duodama jam vienas vedėjas ir pasiuntinys; trečios rūšies sargyboje eina pats sargybos viršininkas, palikdamas savo vietoje vyresnįjį kareivį.

103. Įgulos viršininkas, įgulos komendantas, įgulos budėtojas (dalyje — dalies vadas, dalies budėtojas), pastebėję sargybu tarnyboje kokių nors trūkumų, patys duoda, kam reikia, nurodymų vietoje, neišskiriant ir sargybinio;

visi kiti asmenys, tikrinantieji sargybas, arba šiaip koks karininkas tokiais atvejais turi pranešti sargybos viršininkui, patys nedarydami sargybiniui jokių pastabų arba nurodymų.

104. Patikrinę sargybas, viršininkai rašo apie tai sargybų įrašuose, pažymėdami patikrinimo laiką ir ką jie yra pastebėję.

Jei būtų pastebėti dideli trūkumai, tai asmenys, kurių sargybos priklauso tiesioginai ar betarpiškai, tuoj imasi reikalingų priemonių, o visi kiti, kurie turi teisę tik tikrinti sargybas, apie pastebėtus trūkumus tuojau praneša įgulos viršininkui arba įgulos komendantui (dalyje — dalies vadui).

X SKIRSNIS

Sargybos sudėties karių pareigos ir teisės

A. Sargybinio pareigos ir teisės

a) Bendrosios

105. Sargybinis yra neliečiamas asmuo. Jo neliečiamybę laiduoja: 1) jo speciali priklausomybė (6 str.), išeinant jam iš priklausomybės nuolatinių savo tiesioginių viršininkų; 2) draudimas bausti jį viršininkams, beinant jam pareigas (9 str.); 3) draudimas šnekinti jį arba davinėti jam nurodymų visiems, išskyrus tiesioginę sargybų vyresnybę (103 str.); 4) bendra visų (ir civilių ir karių) pareiga neprieštaraujant vykdyti visus sargybinio tarnybinius reikalavimus; 5) padidinta baudžiamoji atskaitomybė už nevykdymą jo teisėtų reikalavimų, už jo įžeidimą arba

už pasikėsinimą ant jo (karo baudž. statuto 113, 114, 116, 117, 118, 119 str. str.); 6) sargybinio teisė vartoti ginklą tais atsitikimais, kurie nurodyti šios dalies 162—164 str.

106. Sargybinis turi:

1) budriai saugoti savo postą, kol bus pamainytas, nors jo gyvybei grėstų pavojus;

2) žiūrėti tik savo pareigų, nė vienam momentui nepaleisdamas iš rankų savo ginklo;

3) vykdyti sargybos viršininko, jo padėjėjo ir vedėjo įsakymus, kurie vieni teturi teisę sargybiniį pamainyti arba visai nuimti nuo posto.

P a s t a b a. Sargybos viršininkui ir vedėjui staiga susirgus arba žuvus, sargybiniį gali pamainyti arba visai nuimti įgulos (dalies) budėtojas įgulos viršininko arba įgulos komendanto (dalyje — dalies vado) akivaizdoje.

4) atsakinėti į įgulos viršininko, įgulos komendanto (dalyje—dalies vado) ir žemesniųjų savo tiesioginių viršininkų klausimus.

107. Sargybiniui draudžiama: būti posto būdelėje, sėdėti, miegoti, valgyti, gerti, rūkyti, kalbėti, dainuoti, imti pinigų ar šiaip kokius daiktus tiek savo naudai tiek saugoti, jei saugoti juos duotų tokie asmenys, kurie neturi teisės įsakyti. Jam draudžiama taip pat atlikti poste prigimtį reikalai.

108. Išorės postuose sargybiniai gali vaikštinėti po visą jų saugojamą plotą ir šautuvą laikyti, kaip patogiau: ant vieno ar kito pe-

ties, ar ant šovininės po pažastim, laibgaliu į priešakį.

109. Sargybiniai prie areštuotųjų kamerų visuose vidaus postuose laiko šautuvus „prie kojos“ ir stovi vietoje. Bet jei kuriam jų tenka nueiti nuo vietos, kad geriau galėtų eiti savo pareigas arba sustabdyti kokį smurtą, nesudarant tuo pavojaus savo postui, tai jis ne tik kad gali, bet ir turi taip daryti.

110. Jei netoli nuo posto daroma netvarka ar keliamas triukšmas, tai sargybinis reikalauja nurimti. Jei mato, kad vienas nepajėgs nuraminti, tai tuojau praneša sargybos viršininkui, šaukdamas, švilpdamas, elektros skambučiu, per praeivius, per artimiausius sargybinius, sutartu ženklu arba, pagaliau, šūviu. Taip pat jis elgiasi gaisrui netoli nuo jo ištikus ir pats susirgęs.

111. Ginklus sargybiniai vartoja 162—164 str. nustatytomis taisyklėmis.

b) Ypatingos įvairių postų sargybinių pareigos

Pinigų dėžės ar šiaip kokio turto sandėlio sargybinis

112. Pinigų dėžės ar sandėlio sargybinis: 1) priimdamas postą, turi ypatingai akylai apžiūrėti duris, dangčius, spynas, antspaudus ir t. t. (66 str.); 2) saugodamas jis nieko neprileidžia be vedėjo, sargybos viršininko padėjėjo arba paties sargybos viršininko įsakymo; 3) kai saugojamoji laikykla atidaroma nustatyta tvarka (121 str.), nenuimant sargybinio, tai nuo laikyklos atidarymo momento ligi už-

darymo ir užantspaudavimo momento šio posto sargybinis nieko neprileidžia be leidimo to asmens, kuris vedėjo akivaizdoje tą laikyklą atidarė.

Sprogstamosios medžiagos sandėlio sargybinis

113. Sprogstamosios medžiagos sandėlio sargybinis žiūri: 1) kad niekas nevažinėtų, nerūkytų, nekūrentų ugnies, nešaudytų arčiau, negu nurodyta postų tabelėje arba pažymėta vietoje specialiomis rodyklėmis.

114. Teisėtiems asmenims sandėlį nustatyta tvarka atidarius, jei sargybinis visai nenuimamas,—palieka saugoti postą, kaip saugojęs, o už saugumą sandėlio viduryje atsako tas viršininkas, kurio betarpiškoje valdžioje yra sandėlis ir kuris turi žiūrėti, kad visi įeinantieji į sandėlį asmenys laikytųsi reikalingų saugumo taisyklių.

Areštuotųjų sargybinis

115. Areštuotųjų sargybinis nieko prie jų neprileidžia be savo vedėjo, sargybos viršininko arba jo padėjėjo. Sargybinis prie areštuotųjų kameros durų žiūri pro angą (langelį), ką veikia areštuotieji. Pastebėjęs ką draustiną, sargybinis arba pats įspėja areštuotuosius arba praneša sargybos viršininkui. Išorės sargybinis žiūri, kad areštuotieji negadintų langų, grotų, nieko nemėtytų pro langus ir nesikalbėtų su praeiviais; taip pat neleidžia ir praeiviams jų kalbinti.

Jei areštuotieji neklauso sargybinio, tai jis iššaukia sargybos viršininką (110 str. numa-

tytu būdu). Ypatinguose atistikimuose sargybinis turi vartoti ginklą (162—164 str.).

Stovėdamas prie kalėjimo vartų, sargybinis niekam neleidžia nei įeiti, nei išeiti be kalėjimo administracijos leidimo.

Sargybinis gaisro arba potvynio vietoje

116. Gaisro ar kitokių nelaimių vietoje sargybinis eina tokias pareigas, kokias paskiria vyresnybė.

Fronto sargybinis

117. Fronto sargybinis turi: 1) saugoti sargybinių ir leisti į ją asmenis 86—88 str. išdėstytomis taisyklėmis; 2) iššaukti sargybą su ginklais 90 str. nurodytais atvejais; 3) iššaukti sargybos viršininką, jei jo kas reikalauja.

B. Vedėjo pareigos ir teisės

118. Vedėjas klauso ir vykdo įsakymus tik sargybos viršininko ir jo padėjėjo, o jų nesant (pavyzdžiui, jiems žuvus), — įgulos viršininko (dalies vado).

119. Vedėjas turi žinoti savo postų skaičių, kur jie yra ir kiekvieno jų ypatingas pareigas.

Iš senosios sargybos vedėjo jis turi gauti antspaudų pavyzdžius.

120. Statydamas sargybinius, vedėjas turi: 1) apžiūrėti, ar tvarkoje ir nesugadinti posto daiktai, spynos, antspaudai ir jų virvelės; 2) palyginti antspaudus su jų pavyzdžiais; 3) prižiūrėti, kad senasis sargybinis taisyklingai perduotų naujam postą ir kad naujasis savo

pareigas gerai suprastų; 4) prižiūrėti sargybiniėje ginklų užtaisymą ir ištaisymą.

Jei pamainant sargybinių būtų rasta kas sugadinta poste (66 str.), vedėjas sustabdo posto priėmimą ir iššaukia sargybos viršininką arba jo padėjėją.

121. Prie pinigų dėžių ar turto laikyklų vedėjas prileidžia, ką reikia, tik sargybos viršininko įsakymu. Prieš jų atidarymą jis turi palyginti antspaudus su turimais jų pavyzdžiais. Paskui, jei dėžė ar laikykla atidaryta ilgesniam laikui,—vedėjas, žiūrėdamas postų tabelės nurodymų, arba palieka sargybinių poste eiti toms pareigoms, kurios šiam atvejui bus nurodytos postų tabelėje, o pats grįžta į sargybinių, arba visai nuima sargybinių pagal 73 str. ir nuveda jį į sargybinių. Antspaudui iš naujo uždėti ir postui priimti vedėjas turi į postą atsinešti antspaudą pavyzdį.

C. Sargybos viršininko padėjėjo pareigos ir teisės

122. Sargybos viršininko padėjėjas betarpiškai priklauso sargybos viršininko ir prireikus jį pavaduoja.

Jis turi žiūrėti, kad visi sargybos kariai gerai eitų savo pareigas ir kad sargybiniėje būtų tvarka.

123. Sargybos pasimainant, sargybos viršininko padėjėjas priima sargybinių inventorių pagal sąrašą. Jis turi laiku siųsti sargybinių pamainas į postus. Pamainoms iš postų grįžus, išklauso vedėjų raportų ir pats paskui raportuoja sargybos viršininkui (72 str.).

Žiemos metu jis apžiūri grįžusius sargybinius, ar kas ko nenušalo, o tatai pastebėjęs, tuoj praneša sargybos viršininkui.

124. Daboklėje sargybos viršininko padėjėjas, pasimainant sargyboms, kartu su sargybos viršininku, o vėliau prirėikus — vienas, apžiūrinėja kameras, jų inventorių ir pačius areštuotuosius. Kamerų raktus jis laiko pas save, bet leisti ką nors į kamerą ar iš kameros jis gali sargybos viršininko įsakymu. Tik į išeinamąją vietą jis leidžia areštuotuosius (10 pried. 10 ir 18 str.), sargybos viršininko nesiklausdamas.

D. Sargybos viršininko pareigos ir teisės

a) Bendrosios

125. Nuo to momento, kai skirstymo metu sargybos pereina į sargybų vyresnybės priklausomybę (7 str.), sargyba visiškai priklauso sargybos viršininko. Jis atsako už kiekvieną sargybos sudėties karį. Todėl jis turi gerai mokėti ne tik savo, bet ir kiekvieno jų pareigas.

126. Sargybos viršininkas klauso ir vykdo įsakymus įgulos viršininko, įgulos komendanto ir įgulos budėtojo (dalyje — dalies vado ir budėtojo). Betarpiškai sargybos viršininkas priklauso budėtojo, o jei yra jo padėjėjas, tai padėjėjo.

Jei įgula padalyta rajonais, tai sargybos viršininkas, betarpiškai priklausydamas rajono budėtojo, tiesioginai iš eilės priklauso įgulos budėtojo.

Visų šių viršininkų įsakymai, jei jie duodami per kitus asmenis, turi būti sargybos viršininko patikrinti, užklausiant parolės. Jei sargybos viršininkui kiltų abejonių dėl įsakymo tikrumo, jis gali reikalauti pakartoti jį raštu arba kitais kuriais būdais patikrinti jo tikrumą.

127. Sargybos viršininkui draudžiama: išeiti iš sargybai pavesto rajono, leisti į sargybines svečius ir šiaip pašaliečius, paleisti ką nors iš sargybos sudėties, padidinti, sumažinti ar perkelti postus bei sargybinius, išskyrus 133 str. nurodytą atsitikimą.

128. Išleisdamas pirmąją pamainą į postus, sargybos viršininkas tikrina dar sykį, ar sargybiniai moka ir supranta savo pareigas.

Sargybiniams postuose patikrinti, ar gerai eina savų pareigas, sargybos viršininkas protarpiais siunčia patrulius (93 ir 94 str.).

129. Jei, pamainant kurį sargybinių, pasirodytų kokių trūkumų (66 ir 120 str.), tai iššauktas į postą sargybos viršininkas (arba padėjėjas, jei jis yra), tuojau vietoje, dalyvaujant vedėjui arba abiem vedėjams, jei postas priimamas iš senosios sargybos, o taip pat abiem — ir senajam ir naujam sargybiniui, surašo smulkų aktą apie surastą trūkumą, visiems dalyviams pasirašant.

Surašius aktą, sargybos viršininkas (arba jo padėjėjas) įsako pamainyti sargybinių posto perdavimo — priėmimo metu pažymint ir į aktą įrašytąjį trūkumą, o pats tuoj praneša įgulos (dalies) budėtojui.

Surašytą aktą sargybos viršininkas prideda prie sargybos įrašų, juose tatai pažymėdamas. Jei trūkumai pašalinami sargybai ne pasimainius, tai jis tatai pažymi tame pačiame akte ir sargybų įrašuose, o pasirašo jis pats, vedėjas, sargybinis ir tas asmuo, kuris tą trūkumą pašalino arba pataisė. Jei trūkumas pašalinamas, sargybai pasimainius, tai naujosios sargybos viršininkas tatai pažymi tik sargybos įrašuose, o pasirašoma, kaip aukščiau nurodyta. Kol rastasis trūkumas nepašalintas, šis postas turi būti dažniau tikrinamas.

Jei surašant aktą paaiškėtų postą saugojusio sargybinio nusikalstamasis darbas, tai jis tuojau suimamas sargybos viršininko įsakymu ligi tolesnio vyresnybės nurodymo.

130. Susirgus sargybiniui poste arba kam kitam iš sargybos sudėties, sargybos viršininkas siunčia ligonį į jo dalį arba į artimiausią ligoninę ir per įgulos (dalies) budėtoją pareikalauja iš tos pačios dalies kitą karį.

Poste susirgęs sargybinis, jei jį užtinka patrulis, pamainomas 95 str. tvarka. Visais kitais atvejais — 73 str. nurodyta tvarka, t. y. dalyvaujant sargybos viršininkui arba jo padėjėjui.

Jei, radus poste sargybinį be sąmonės arba visai jo neradus, dar atsirastų kokių trūkumų ar kas sugadinta, — elgiamasi 129 str. nurodyta tvarka.

131. Jei sargybos viršininkas pats susirgtų, tai savo pareigas perduoda savo padėjėjui o jo nesant, vyresniajam sargybos kariui. Apie savo ligą tuoj praneša įgulos (dalies) budėto-

jui, bet pats be jo leidimo palikti sargybos negali.

132. Ištikus sargybinės gaisrui, sargybos viršininkas tuoj išveda sargybą ir areštuotuosius į saugią vietą ir griebiasi priemonių gelbėti turta. Tardomieji ir pašauktieji tieson apstatomi apsarga, o drausmės tvarka areštuotieji turi padėti gelbėti turta.

133. Jei dėl gaisro ar potvynio sargybiniams gresia pavojus, tai sargybos viršininkas siunčia vedėjus pastatyti sargybinius taip, kad nebūtų jiems pavojaus.

Pavojui praėjus, sargybos viršininkas liepia statyti sargybinius atgal į savo vietas.

Apie visus tokius atsitikimus sargybos viršininkas praneša įgulos (dalies) budėtojui.

Jei kuris postas būtų visai sunaikintas, tai sargybinis nuimamas 73 str. taisyklėmis, bet tik tada, kai gaunamas įgulos viršininko (dalies vado) nurodymas raštu.

134. Jei netoli nuo sargybinės arba kurio posto (110 str.) įvyksta koks triukšmas, riaušės ar muštynės, tai sargybos viršininkas tuoj praneša policijai. O jei netoli nuo sargybinės telkiasi minia, tai sargybos viršininkas tuojau surikiuoja sargybą ties sargybine, kad galėtų ginklu atremti kiekvieną kėsiniimąsi pulti sargybą, ir tuojau praneša įgulos (dalies) budėtojui.

135. Jei policija pareikalautų iš sargybos pagalbos, sargybos viršininkas turi paskirti šiam tikslui ne daugiau, kaip trečdalį sargybinėje esančių žmonių, jeigu pačiais sargybai negresia pavojus.

Surašytąjį aktą sargybos viršininkas prideda prie sargybos įrašų, juose tatai pažymėdamas. Jei trūkumai pašalinami sargybai ne pasimainius, tai jis tatai pažymi tame pačiame akte ir sargybų įrašuose, o pasirašo jis pats, vedėjas, sargybinis ir tas asmuo, kuris tą trūkumą pašalino arba pataisė. Jei trūkumas pašalinamas, sargybai pasimainius, tai naujosios sargybos viršininkas tatai pažymi tik sargybos įrašuose, o pasirašoma, kaip aukščiau nurodyta. Kol rastasis trūkumas nepašalintas, šis postas turi būti dažniau tikrinamas.

Jei surašant aktą paaiškėtų postą saugojusio sargybinio nusikalstamasis darbas, tai jis tuojau suimamas sargybos viršininko įsakymu ligi tolesnio vyresnybės nurodymo.

130. Susirgus sargybiniui poste arba kam kitam iš sargybos sudėties, sargybos viršininkas siunčia ligonį į jo dalį arba į artimiausią ligoninę ir per įgulos (dalies) budėtoją pareikalauja iš tos pačios dalies kitą karį.

Poste susirgęs sargybinis, jei jį užtinka patrulis, pamainomas 95 str. tvarka. Visais kitais atvejais — 73 str. nurodyta tvarka, t. y. dalyvaujant sargybos viršininkui arba jo padėjėjui.

Jei, radus poste sargybinį be sąmonės arba visai jo neradus, dar atsirastų kokių trūkumų ar kas sugadinta, — elgiamasi 129 str. nurodyta tvarka.

131. Jei sargybos viršininkas pats susirgtų, tai savo pareigas perduoda savo padėjėjui o jo nesant, vyresniajam sargybos kariui. Apie savo ligą tuoj praneša įgulos (dalies) budėto-

jui, bet pats be jo leidimo palikti sargybos negali.

132. Ištikus sargybinės gaisrui, sargybos viršininkas tuoj išveda sargybą ir areštuotuosius į saugią vietą ir griebiasi priemonių gelbėti turtą. Tardomieji ir pašauktieji tieson apstatomi apsarga, o drausmės tvarka areštuotieji turi padėti gelbėti turtą.

133. Jei dėl gaisro ar potvynio sargybiniams gresia pavojus, tai sargybos viršininkas siunčia vedėjus pastatyti sargybinius taip, kad nebūtų jiems pavojaus.

Pavojui praėjus, sargybos viršininkas liepia statyti sargybinius atgal į savo vietas.

Apie visus tokius atsitikimus sargybos viršininkas praneša įgulos (dalies) budėtojui.

Jei kuris postas būtų visai sunaikintas, tai sargybinis nuimamas 73 str. taisyklėmis, bet tik tada, kai gaunamas įgulos viršininko (dalies vado) nurodymas raštu.

134. Jei netoli nuo sargybinės arba kurio posto (110 str.) įvyksta koks triukšmas, riaušės ar muštynės, tai sargybos viršininkas tuoj praneša policijai. O jei netoli nuo sargybinės telkiasi minia, tai sargybos viršininkas tuojau surikuoja sargybą ties sargybine, kad galėtų ginklu atremti kiekvieną kėsiniimąsi pulti sargybą, ir tuojau praneša įgulos (dalies) budėtojui.

135. Jei policija pareikalautų iš sargybos pagalbos, sargybos viršininkas turi paskirti šiam tikslui ne daugiau, kaip trečdalį sargybinėje esančių žmonių, jeigu pačiai sargybai negresia pavojus.

136. Jei netoli nuo sargybinės arba posto atsitiktų kokia nelaimė ir būtų sužeistų, tai sargybos viršininkas turi suteikti pirmąją pagalbą, kuo gali, ir tuoj iššaukti policiją.

137. Karius, sulaikytus betarpiškai pačių viršininkų, vyresniųjų arba policijos, sargybos viršininkas priima ligi tolesnio nurodymo su sulaikusiųjų asmenų rašteliais, kuriuose nurodoma sulaikymo priežastis.

Priimtus jei yra daboklė, patalpina į laisvas kameras, o jei jos nėra, — laiko sargybinėje ir tuojau paklausia įgulos (dalies) budėtoją, ką toliau su jais daryti.

138. Apie visus ypatingus nuotykius sargyboje arba postuose, ir kas dėl jų padaryta, sargybos viršininkas praneša įgulos (dalies) budėtojui.

Pranešimus, jei pasiuntinio nėra, siunčia per bet kurį kitą sargybos sudėties karvių.

b) Ypatingos pareigos

Vyriausios sargybos viršininko pareigos

139. Vyriausios sargybos viršininkas turi: 1) žiūrėti, kad daboklėje būtų laikomasi nustatytos tvarkos (žr. 10 priedėlių); 2) neleisti areštuotiems pabėgti; 3) žiūrėti, kad areštuotiems būtų laiku duodamas tinkamos rūšies, iš sveikų produktų ir tinkamai pagamintas valgis.

140. Sargybai pasimainant, sargybos viršininkas priima areštuotuosius pagal areštuotųjų knygą (11 pried), šaukdamas kiekvieną jo pavardę, ir kartu su savo padėjėju apžiūri

areštuotuosius ir kameras 10 priedėlio taisyklėmis.

Pabaigus apžiūrinėti ir priiminėti, senosios ir naujosios sargybų viršininkai pasirašo areštuotųjų knygoje jų sąrašo pabaigoje — vienas, kiek areštuotųjų ir jų daiktų perdavė, kitas — kiek priėmė.

141. Apžiūrėjimo metu radęs ką sugadinta, sargybos viršininkas reikalauja iš to asmens, kieno žinioje yra daboklė, tuojau pataisyti. Svarbesniais atvejais, jei gresia areštuotųjų pabėgimas, sargybos viršininkas griebsi reikalingų priemonių ir praneša įgulos (dalies) budėtojui.

142. Jei areštuotieji kuo pasiskųstų, sargybos viršininkas turi įstikinti, ar jų skundas teisingas. Jei teisingas, tai tuojau praneša (rašytą skundą pristato) įgulos (dalies) budėtojui.

Skundžiantis turi būti laikomasi bendrosios skundų tvarkos (žr. I dalį, o laikinai III dalį) ir šios dalies 10 priedėlio 18 str.

143. Atvestus areštuotuosius sargybos viršininkas priima, o laikomus — paleidžia arba, kur reikia, siunčia, tik gavęs įsakymą tų asmenų, kurie turi teisę jam įsakyti, paprastai komendanto (12, 12a ir 13 pried.).

Priėmęs, paleidęs arba išsiuntęs areštuotąjį, sargybos viršininkas tuojau įrašo į areštuotųjų knygą.

Atvesti sulaikytieji 137 str. tvarka ligi vyresybės nurodymo laikinai saugojami, neįrašant jų į areštuotųjų knygą.

Vidaus sargybose sargybos viršininkas priima suimtuosius į daboklę su kuopų vadų ir jiems lygių viršininkų pasirašytais arešto lapeliais ir su dalies budėtojo pažymėjimais dėl priėmimo, dėl šilto valgio ir dėl arešto pabaigos (12a pried.); suimtieji paleidžiami arba kur siunčiami tik dalies budėtojo įsakymu.

144. Sargybos viršininkas turi dalyvauti priimant suimtuosius į daboklę arba kur siunčiant juos iš daboklės. Jis turi patikrinti siunčiamuosius arba priimamuosius pagal sąrašą, taip pat ir raštus, su kuriais jie siunčiami.

145. Jei sargybos viršininkas žino, kad siunčiamas suimtas yra svarbus nusikaltėlis arba rengiasi pabėgti, tai jis turi sustiprinti jo apsaugą ir įspėti apsaugos vyresnįjį ir tuos asmenis, kuriems suimtas siunčiamas.

146. Jei suimtieji kelia riaušes, tai sargybos viršininkas turi juos numalšinti. Jei suimtieji geruoju neklauso, jis turi juos jėga priversti klausyti, o jei negalima numalšinti, — įsako vartoti ginklą (162—164 str.).

147. Suimtajam pabėgus, sargybos viršininkas tuojau praneša policijai ir įgulos (dalies) budėtojui. Sargybinėje turi būti nurodymai, kuriam policijos postui reikia tokiais atvejais pranešti.

148. Lankyti suimtuosius sargybos viršininkas leidžia tik komendantui (dalies vadui) raštu leidus (14 pried.).

Pastaba. Prieš duodamas leidimus pasimatyti su tokiais suimtaisiais, kurie yra teismo organų valdžioje, komendantas (dalies vadas) turi turėti tų organų sutikimą.

149. Sargybai pasimainius, sargybos viršininkas tarnybos keliu (per savo nuolatinius viršininkus) pristato į įgulos valdybą (komendantūrą arba dalies štabą) kartu su sargybu įrašais: 1) leidimus pasimatyti; 2) įsakymus paleisti arba kur nusiųsti suimtuosius ir 3) parašus tų asmenų, kurie priėmė nusiųstus suimtuosius.

Sargybos viršininko pareigos kariškuose arba civiliniuose kalėjimuose, kurie turi savo administraciją

150. Kariškuose ir civiliniuose kalėjimuose sargyba turi: 1) saugoti tik iš oro; 2) kalėjimo administracijai reikalaujant, — padėti numalšinti kalinių riaušes.

Sargybos pasimainant, sargybos viršininkas kalinių nepriima ir kamerų netikrina.

151. Sargyba neatsako, jei kalinys pabėga per kokį pakasą ar kitu kuriuo būdu, jei bėgti pasirengta iš vidaus, sargybai negalint to matyti. Tačiau kaliniams pabėgus, sargybos viršininkas turi elgtis pagal 147 str.

152. Kalėjimo vartų raktus turi administracija. Jei prie vartų stovi sargybinis, tai pro juos praleidžia 115 str. nurodyta tvarka.

Jei sargyba ar postas būna kalėjimo kieme, tai sargybas tikrinantieji asmenys (99 str.) turi būti leidžiami pro vartus ir dieną ir naktį.

153. Jei kalėjimo administracija reikalauja apsaugos kaliniams lydėti, tai sargybos viršininkas tik tokiais atvejais ją duoda, jei sargyboje yra tam reikalui paskirtų žmonių. Sargybinių apsaugai neduoda.

Apsargą skiriant vadovaujamosi V dalies 100—102 str.

154. Išleidus kalinius pasivaikščioti į kiemą, sargyba turi būti visiškai pasirengusi (su ginklais sargybinėje arba, jei reikia, kieme, kaip nurodyta 91 str.).

Jei nėra nuolatinio fronto sargybinio, tai šiais atvejais jis turi būti pastatytas ties įėjimu į sargybines.

Sargybos viršininko pareigos, saugojant pinigų ir valstybės turtą

155. Prie sargybos saugojamų antspauduotų (arba užplombuotų) pinigų dėžių ir valstybės turto sandėlių prileidžiama šiomis taisyklėmis:

1) sargybos viršininkui turi būti kiek iš anksto nusiųstas įgulos komendanto (dalies vado) pasirašytas ir su jo antspaudu įsakymas, kuriame turi būti nurodyta, kada ir kokius asmenis reikia prileisti prie dėžės ar sandėlio (7 priedėlis);

2) atvykę tame rašte pažymėtieji asmenys turi parodyti sargybos viršininkui asmens liudymus, dėžių ir sandėlių antspaudus ir jų pavyzdžius. Sargybos viršininkas patikrina asmenis, palygina antspaudų pavyzdžius su turimais sargybinėje pavyzdžiais ir, jei viskas tvarkoje, įsako vedėjui prileisti, kur reikia, tuos asmenis (121 str.).

Jei atvykusių asmenų prileisti negalima, tai sargybos viršininkas tuojau praneša įgulos (dalies) budėtojui, o atsiūstame rašte pažymi, dėl kurių, būtent, priežasčių neprileido.

156. Jei kuri laikykla atidaroma ilgesniam laikui tarnybos valandomis, pavyzdžiui, piniginė dėžė, mobilizacinė spinta, tokie sandėliai, kuriuose nuolat dirbama ir t. t., tai prileidimo tvarka turi būti kiek suprastinta, bet tatau turi būti smulkiai nurodyta postų tabelėse.

157. Jei laikykla atidaroma tik trumpam laikui, tai sargybinis nenuimamas ir laikomasi 112, 114 ir 121 str.

Jei atidaroma ilgesniam laikui, tai sargybos viršininkas, žiūrėdamas postų tabelės nurodymų, įsako vedėjui arba palikti sargybinių poste eiti toms pareigoms, kurios tam atvejui numatytos postų tabelėje, arba visai jį nuimti. Sargybinis vėl pastatomas, kai laikykla uždaroma ir antspauduojama. Visa tai sargybos viršininkas turi pažymėti sargybų įrašuose, aiškiai įrašydamas nuo kada ligi kada buvo atdara laikykla, o sargybinis nuimtas.

158. Uždarius ir antspaudavus laikykla, ir vedėjui ir sargybiniui įsitikinus, kad poste viskas tvarkoje (112, 120 str. 1 ir 2 punktai ir 121 str.), prileistasis asmuo pasirašo sargybų įrašuose, kad tą ir tą dieną ir valandą buvo įleistas į tokią ir tokią laikykla ir tą ar tą valandą laikykla uždaryta.

Laikinosios sargybos viršininko pareigos

159. Jeigu sargyba statoma vietoje, kur susirinko ar turi susirinkti didelė žmonių minia, sargybos viršininkas pastato, kur nurodyta, sargybinius; likusius kareivius rikiuoja nuošalyje vietoje ir liepia sustatyti šautuvus.

160. Jei laikinoji sargyba paskirta policijai padėti, tai sargybos viršininkas, padaręs, kaip

nurodyta 159 str., policijai reikalaujant, likusiais žmonėmis gali padėti tik pagal 135 str.

Patrulius ar jojas siunčiant, laikomasi šio statuto V dalies 141 str.

161. Gaisro sargybos skiriamos iš gaisro parengties dalies (V dal. 133 str. b. p.). Šių sargybų viršininkai paprastai betarpiškai priklauso įgulos komendantui arba to vyresniojo kario, kuris tvarko turto gelbėjimą ir saugojimą (V dal. 136 str.).

XI SKIRSNIS

Ginklų vartojimo taisyklės

162. Sargybų tarnyba yra ypatingai svarbi tarnyba, todėl: 1) ji ypatingai saugojama įstatymo (Karo baudž. statuto 113–120 ir 150–161¹ str. str.); 2) sargyboje tam tikrais atsitikimais leidžiama vartoti ginklai, neatsakant už padarinius.

Kaip bendra taisyklė, pažymėtina, kad: 1) ginklas turi būti vartojamas tik tada, kai kitokios išeities nebelieka: kai nei įspėjimai negelbsti, nei pagalbos prisišaukti negalima arba, pagaliau, nėra laiko jos ir šauktis; 2) būtinai prireikus vartoti ginklus, jie turi būti taip sumaniai ir energingai pavartoti, kad tikslas būtų tuoj pasiektas.

163. Sargybinis, sargyba, patrulis (93 str.), palydovai arba atskira sargybinių pamainų prireikus turi vartoti ginklus:

1) saugojamam postui arba asmeniui apginti;

2) sau pačiam apsiginti;

3) areštuotiems bėgant, priešinantys veiksmu arba jų riaušėms numalšinti.

Kada kokiais ginklais reikia veikti, — sprendžia pats sargybinis, sargybai — sargybos viršininkas, atskirai sargybinių pamainų — vedėjas, patruliui — patrulių viršininkas, palydovams — vyresnysis.

164. Prieš ginklų vartojimą, jei yra laiko, įspėjamai šaukiama: „stok — šausiu!“ ir parodoma atitinkamais ženklais (užtaisomas šautuvas ir p.).

Miniai puolant sargybą (žr. 134 str. antrąją pusę), sargybos viršininkas vartoja ginklus, laikydamasis V dalies 127 str. b ir c punktų ir 128 str.

165. Malšinant areštuotuosius tokiuose kariškuose arba civiliniuose kalėjimuose, kurie turi savo administraciją, sargyba malšinti padeda tik tada, kai administracija to reikalauja (150 str.), o po to — kada ir kokie reikia vartoti ginklai, — sprendžia sargybos viršininkas.

XII SKIRSNIS

Sveikinimasis ir pagarbos reiškimas sargyboje

A. *Kaip sveikinasi ir pagarbą reiškia sargybos*
a) Gerbimas iššaukiant sargybą su ginklais

166. Sargyba su ginklais šaukiama gerbti (90 str.);

- 1) Lietuvos Respublikos Prezidentą;
- 2) svetimos valstybės galvą;
- 3) kariškas vėliavas;
- 4) krašto apsaugos ministerį;
- 5) vyriausiojo štabo viršininką.

Be to, dar:

1) bažnytines procesijas, kai einama su Švenč. Sakramentu (pavyzdžiui, per Dievo kūno šventę), bet apie tai sargybos viršininkas turi būti iš anksto išpėtas tiesioginės vyresnybės;

2) laidotuvių procesijas, kuriose dalyvauja kariuomenės dalis.

167. Gerbti su ginklais šaukiamos tik tokios sargybos, kurios turi fronto sargybinių. Bet ir tokia sargyba nešaukiama: 1) jeigu ji yra prie daboklės ar kalėjimo; 2) nuo vakarinio ligi rytinio patikrinimo; 3) kai šalčio yra ne mažiau kaip — 5°C; 4) pasimainant sargyboms — nuo senosios sargybos išsaukimo iki jai nueinant namo.

168. Pagerbimo tvarka tokia: 1) sargybinis šaukia sargybą su ginklais, kai tik pamato gerbtiną asmenį ar procesiją; 2) už 20 žingsnių sargybos viršininkas komanduoja: *ginklu — gerbk!*; 3) jei pagerbiamas asmuo eina į sargybos aikštę tai sargybos viršininkas jam raportuoja; 4) kai pagerbiamas asmuo ar procesija bus praėjusi, sargybos viršininkas komanduoja: *že-mėn!* ir veda į sargybinių.

b) Paprastas sargybų sveikinimasis ir pagarbos reiškimas

169. Sargybos, neturinčios fronto sargybinių, gerbti nešaukiamos, o jei kas iš asmenų, nurodytų 166 str., įeina į sargybinių, tai sargyba sutinka juos, kaip viršininkus, kurie tikrina sargybą, būtent: sargyba surikiuojama be šautuvų, o sargybos viršininkas, sukomandavęs: *ramiai!*, prieina su raportu (100 str.).

170. Eidama į postus ir grįždama namo po pasimatymo, sargyba sveikinasi bendromis kariuomenės dalių ir komandų sveikinimosi taisyklėmis.

B. Sargybinių sveikinimasis ir pagarbos reiškimas

171. Sargybinis gerbia ginklu tuos pačius asmenis ir procesijas, kaip ir sargyba (166 str.). Visus kitus viršininkus ir vyresnius jis pagerbia, atsistodamas *ramiai*.

172. Ginklu negerbiama — nuo vakarinio ligi rytinio patikrinimo. Nei vienaip, nei kitaip pagarbos nereiškiama: 1) sargybiniams pasimainant — nuo vedėjo komandos *ramiai* ligi to momento, kai pamainytas sargybinis atsistoja į pamainos rikiuotę; 2) jei sargybinis stovi prie areštuotųjų kamerų.

173. Išorės sargybiniai prisiartinančiam viršininkui, vėliavai ar procesijai pagerbti sustoja ten, kur jų esama.

174. Poriniai sargybiniai gerbia abudu kartu be komandos. Jaunesnysis sargybinis žiūri į vyresnįjį ir suderina savo veiksmus su vyresniojo veiksmiais.

XIII SKIRSNIS

Sargų tarnyba

a) Sargų postų steigimas, sudėtis ir priklausomybė

175. Nedideliems maisto, pašaro, rūbų ir panašaus turto sandėliams ar šiaip kokiems įrengimams saugoti ir, apskritai, visais tais atvejais, kai turto neliečiamybė gali būti apsaugota, jei kas nuolat prie jo bus, — sargybų vietoje, divizijos vadui sutikus, įgulos viršininko (dalies vado) įsakymu gali būti steigiami vadinamieji sargų postai.

176. Sargų postai priklauso tos pačios vyresnybės, kaip ir sargybos (6 str.).

177. Sargų postams, jei jie yra savo dalies stovėjimo rajone, skiriamos dvi sargų pamainos. Jei tie postai yra toliau kur nuo dalies, tai kiekvienam postui skiriamos dvi pamainų eilės, t. y. keturi žmonės.

Be to, kiekvienam postui, kuris turi atskirą sarginę, skiriamas vyresnysis grandinis arba sumanus eilinis. Jei kuris sargų postas būna kartu su sargyba sargybinėje, tai vyresniojo neskiriama, o jo pareigas eina sargybos viršininkas arba, jei yra, jo padėjėjas.

b) Sargų apginklavimas, skirstymas, pasimainymas

178. Sargai ginkluojami ašmeniniais ginklais (durtuvais arba kardais). Karo stoviui (būčiai) esant ir pasienio ruožuose, mobilizaciją paskelbus, jie ginkluojami, kaip sargybiniai.

179. Sargybų skirstymo vietoje sargai rikiuojami: a) tie, kurie būna kartu su sargybomis, tų sargybų kairiajame sparne; b) visi kiti—kairiajame sargybų rinktinės sparne.

180. Slaptažodžius gauna sargų postų vyresnieji kartu su sargybų viršininkais.

181. Sargų postai, kaip ir sargybos, turi būti pamainomi kas 24 valandas. Pasimaino jie be jokio ceremonialo, tik naujosios pamainos vyresnysis turi senajam vyresniajam įteikti paroleį.

182. Sargai pasimaino patys, vyresniajam įsakius, bet griežtai turi laikytis sargybiniams nustatytų posto perdavimo—priėmimo taisyklių (65 str.).

Kai šilta (vasaros metu), sargai pasimaino kas keturias valandas, o šaltyje ir naktį, — laikantis sargybiniams nustatytų taisyklių (60 str.).

c) Sargų pareigos ir teisės

183. Sargas, būdamas poste, turi budriai saugoti jam pavestą turta ar vietą ir niekur nenuieiti nuo posto, kol bus pamainytas. Jam draudžiama: rūkyti, miegoti ir priiminėti bet ką iš asmenų, neturinčių teisės jam įsakyti. Nakties metu jam draudžiama ir sėdėti.

Sargų atsakomybė už pareigų ėjimą pri-lyginama tvarkininkų atsakomybei, bet jei sargas ginkluotas kaip sargybinis, tai jo atsakomybė tokia pat kaip ir sargybinio.

184. Sargai gali vartoti ginklą: 1) saugojamam postui apginti; 2) pačiam apsiginti. Prieš vartodami ir vartodami ginklą, jie turi

laikytis tų pačių taisyklių, kaip ir sargybiniai (162—164 str.).

d) Sargų posto vyresniojo pareigos

185. Sargų posto vyresniojo yra tokios pareigos:

1) pasimainant — priimti visa, kas yra sarginėje, pagal sąrašą;

2) laiku siuntinėti sargų pamainas ir visa, kas reikia, surašyti į sargybų įrašus;

3) prižiūrėti, kad sargai gerai eitų pareigas, ir kad sarginėje būtų tvarka;

4) jam draudžiama priiminėti pašalinius žmones, nusirėdyti, didinti arba mažinti postų skaičių, kilnoti sargus iš vietos į vietą, išskyrus atsitikimus, kada sargui poste gresia pavojus nuo potvynio ar gaisro. Tokiais atvejais vyresnysis turi pastatyti sargą į saugią vietą, iš kur jis galėtų mautyti saugojamą trobą ar turta;

5) sargui susirgus, vyresnysis siunčia jį į dalį ir praneša įgulos (dalies) budėtojui, statydamas kitą kareivį vietoje susirgusio;

6) jei pats vyresnysis suserga, jis tuoj praneša įgulos (dalies) budėtojui, neišeidamas iš sarginės, o savo pareigas paveda sumanesniam iš sargų;

7) visus pranešimus įgulos (dalies) budėtojui sargų posto vyresnysis siunčia su vienu iš sargų. Jei laisvo nuo pareigų sargo nėra, praneša artimiausios sargybos viršininkui.

e) Tvarka sargų poste

186. Į sargų saugojamus sandėlius ir kitas vietas įleidžiama įgulos viršininko (dalies vado) nustatyta tvarka, kuri turi būti pažymėta postų tabelėje.

Jei ką įleidžiant, sandėliai atidaromi daugiau, kaip vienai valandai, tai sargai nuimami ir paskui vėl pastatomi sandėlius uždarius.

187. Sarginės, kiek galima, įrengiamos panašiai kaip sargybinės. Sargų poste tam tikroje vietoje statoma posto pastogėlė su sėdyne (žr. 8 pried.).

Įleidimo į sarginę ir visa vidaus tvarka joje tokia, kaip ir sargybinėje (76—81 ir 86—89 str.). Postų drabužiais ir švilpukais jie aprūpinami vienodai su sargybomis.

Areštuotieji sargų poste nepriimami, ir policijai padėti sargai neskiriami.

Nei gerbti, nei kitais atvejais, nustatytais sargyboms, sargai nešaukiami, nors jie būtų drauge su sargyba.

188. Jei postus tikrinantis viršininkas pareikalauja palydovo, tai jį lydi posto vyresnysis, pavesdamas savo pareigas sumanesniam sargui.

189. Sveikinasi sargai bendromis taisyklėmis, pakeldami ranką prie kepurės, o jei ginkluoti šautuvais, tai — sargybiniams nustatytomis taisyklėmis.

XIV SKIRSNIS

Sargybų uniforma ir apranga

a) Bendra taisyklė

190. Sargybos ir sargai dėvi atskirą vadinamą sargybų uniformą ir aprangą.

Priedėliai

I priedėlis
(žr. 81 str.)

Sargybinės ir postų įrengimas

1. Sargybinėje turi būti: a) bendras kambarys visai sargybai; I rūšies sargybinėje, be to, dar atskiras kambarys sargybos viršininkui, o vyriausioje sargybinėje — ir kambarys budėtojui; b) kambarys sargui; c) prausykla ir išeinamoji vieta.

Daboklėje, be to, dar turi būti: a) kambarys areštuotiems karininkams; b) bendroji ir ne mažiau kaip dvi atskiros kameros areštuotiems kareiviams; c) atskira areštuotųjų prausykla ir išeinamoji vieta.

2. Sargybinės knygos ir instrukcijos: 1) instrukcija sargybos viršininkui; b) postų planas ir tabelė; c) antspaudų pavyzdžiai; d) suvarstyta areštuotųjų knyga.

Vyriausioje sargybinėje, be to, dar turi būti: 1) visų sargybų ir postų planas; 2) sargybų rinktinės žinios (2 pried.).

Kiekviena instrukcija, knyga, planas, tabelė arba antspaudu pavyzdys turi būti įgulos komendanto (dalies vado) pasirašyta ir antspaudu patvirtinta.

3. Sargybinės inventoriūs:

1) bendras: a) vienas laikrodis; b) du termometrai — viduje ir ore; c) pakankamas skaičius lempų.

2) Sargybos kambary: a) sudedamų lovų arba grėdų tiek, kad pakaktų besiilsintiems sargybos žmonėms (78 str.); b) du stalai — vienas valgyti, kitas rašyti ir skaityti; c) kiek reikia, suolų arba kėdžių (taburečių); d) kabyklė; e) stovai šautuvams; f) indas su čiaupu (kranu) geriamam vandeniui ir puodelis; g) spiautuvė.

3) I rūšies sargybos viršininko kambary: a) du stalai (vienas jų rašomasis); b) kušetė; c) odinis pagalvis; d) du krėslai; e) karapė vandeniui ir stiklinė; f) rašomosios priemonės; g) peleninė ir spiautuvė.

4) Vyriausioje sargybinėje igulos (dalies) budėtojo kambary: visa tai, kas yra I rūšies sargybos viršininko kambary ir be to dar: lenta įrašams, kreidos ir raportų knyga (žr. V dal. 58 str. f ir g punktus); jei yra budėtojo padėjėjas — karininkas, tai jam turi būti antra kušetė ir odinis pagalvis.

5) Sargo kambary: staliukas, lova, kėdė. Be to, sargybinei valyti ir kūrenti sargo žinioje turi būti: du kibirai, šluotos, kirvis, kastuvas, pašluostės, smėlio arba piūvenų laiptams pabarstyti, malkų ir apšvietimo medžiagos.

Pastaba. Sargo žinioje yra ir sargybinės bendras turtas (šio str. 1 p.).

6) Areštuotųjų karininkų kambary: a) stalas; b) kušetė; c) odinis pagalvis; d) dvi kėdės, karapė vandeniui ir stiklinė.

7) Bendroje kameroje: a) grėdai; b) stalas, suolai, kabyklė ir lentynos; c) indas vandeniui ir puodelis; d) naktį — naktinis indas.

8) Atskiroje kameroje: a) staliukas; b) kėdė, c) pakeliamieji (užrakinamieji) grėdai.

Visas šis inventoriūs, išskyrus įvardintąjį 1 ir 5 punkt., yra sargybos viršininko žinioje, o kur yra padėjėjas, tai padėjėjo.

4. Ties I rūšies sargybine, jei yra vietos, turi būti įrengta sargybos aikštė (žr. 8 pried. 3 punkt.) tokio ilgumo, kad joje galėtų susirinkti sargyba, paprastai keturių metrų platumo. Aikštė turi būti cementuota, išgrįsta akmenimis arba žvyriuota ir aptverta barjeru su vienu priešakiniumi ir dviem šoniniais įėjimais, kiekvienas $1\frac{1}{2}$ mtr. platumo. Įėjimai daromi ties barjero viduriu.

Barjeras daromas iš stačių keturkampių stulpų 1 mtr. aukštumo (nuo žemės) ir 18 cm. šono pločio, įkastų į žemę per 2 mtr. vienas nuo kito su išilginėmis kartimis, taip pat keturkampėmis, 10 cm. šono pločio. Kartys įleidžiamos į stulpus per 80 cm. nuo žemės. Stulpai ir kartys nudažomi, kaip būdelė.

5. Visuose išoriniuose postuose turi būti būdelės (žr. 8 pried.) posto drabužiams pakabinti, tūbams ir signalizacijos priemonėms pastatyti. Būdelė statoma iš kairės prieš išėjimą, priešakiu į ten, kur turi žiūrėti sargybinis. Fronto sargybinio būdelė ir varpo pastogėlė nurodytos 8 pried. 3 p. Porinio

postu būdelės statomos abipus išėjimo, durimis viena prieš kitą. Būdelių durys turi būti užrakintos, o raktas pakabintas aukščiau durų po pastoge.

Vidaus postuose drabužiams turi būti pritaisyta kabyklė.

Žiemą išorės poste turi būti dveji kailiniai ir dveji tūbai, o vasarą — viena milinė arba brezentinis apsiaustas. Be to, kiekviename išorės ir vidaus poste turi būti švilpukas.

6. Sargybinė su savo postais sujungiama dvejopo veikimo elektros skambučiais (šaukti ir atsiliepti).

Jei to padaryti negalima, tai visuose išorės postuose turi būti įtaisyti tinkamo garsumo varpai, kad sargybinis galėtų duoti signalus sargybinei arba bent gretimam postui.

TVIRTINU

Įgulos viršininkas

2 priedėlis

(žr. š. dalies 20 str. ir 1 pried. 2 str.)

Įgulos (dalies) sargybų rinktinės žinios

1. Iš kurios dalies skiriama. 2. Sargybos (ar pareigų) pavadinimas. 3. Adresas ir tel. nr.	Postų skaičius			Sargybų sudėtis								Budėtojų		Pasiuntinių		Iš viso rinktinėj		Pastaba	
	sargybų	sargų	iš viso	Sarg. virkų		jų pareigų		vedėjų	sargybinių	palydovų	trimičių	pasiuntinių	karininkų	kareivių	karininkų	kareivių	karininkų		kareivių
				karininkų	kareivių	karininkų	kareivių												
A. Iš 1 pėst. pulko																			
1. I rūš. sargyba prie įgulos da- boklės . . . . . Trakų g. 15, tel. 2-28	3	—	3	1	—	1	—	1	9	2	1	1	—	—	—	—	2	14	
2. I rūš. sargyba prie artiler. san- dėlio . . . . . Šiaulių plentas 27, tel. 2-78	2	—	2	1	—	—	1	1	6	—	1	1	—	—	—	—	1	10	
B. Iš sargybų bataliono																			
1. II rūš. sargyba prie intendantū- ros sandėlio nr. 5 . . . . . Pilėnų g. 14, tel. 3-28	1	1	2	—	1	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
2. Budėtojų: karo ligoninei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	
3. Pasiuntinių: divizijos štabui	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2		
Iš viso	6	1	7	2	1	1	1	3	20	2	2	2	1	—	—	3	4	34	

Antspaudas

Įgulos komendantas

Placadjutantas

TVIRTINU

3 priedėlis
(žr. šios dal. 20, str.)

Igulos viršininkas

sargybos postų tabelė

Posto nr.	Sargybos sudėtis ir postų pavadinimai	Kuris vedėjas išvedžioja	SARGYBINIŲ PAREIGOS
	<p>Sargybos sudėtis: Sarg. viršn. — karininkas . . . . . 1 Jo padėjėjas — pusk. 1 Vedėjų — puskar. . . . . 3 Sargybinių . . . . . 24 Palydovų . . . . . 6 Trimičių . . . . . 1 Pasiuntinių . . . . . 1 Postų . . . . . 8</p> <hr/> <p>Apie areštuotųjų pabėgimą pranešti policijai tel. 48-50. Apie gaisrą — tel. 3-54</p>		
1	Fronto postas	Patys pasimaino	Saugoja sargybė, nieko neįleidamas be sargybos viršininko padėjėjo įsakymo. Leidžia tik tuos viršininkus, kuriuos pats pažįsta. Šaukia sargybą su ginklais šio statuto nurodytais atvejais. Iššaukia sarg. viršininką prašomas asmenų, kuriems jis reikalingas.
2	Sargybiniėje prie pinigų dėžių	Pirmasis vedėjas	Saugoja dėžių spynas ir antspaudus, prileidamas prie dėžių tik sargybos viršininko įsakymu vedėjo akivaizdoje.
3	Prie daboklės langų		Saugoja, kad areštuotieji negadintų langų rėmų ir grėdų ir kad nieko nemėtytų pro langus, su nieku nesikalbėtų ir nemėgintų bėgti; kad naktį areštuotųjų kameroje nuolat būtų šviesa. Išmestus pro langus daiktus palieka vietoje ligi ateis iššauktas vedėjas.
4	Prie bendros areštuotųjų kameros durų		Vaikščioja paliai vakarų sieną nuo kampo ligi kampo. Pro durų langelį žiūri, ką areštuotieji veikia, kaip elgiasi. Pastebėjęs ką negera, besiruošiant kelti riaušes ar bėgti, tuojau iššaukia sargybos viršininką arba jo padėjėją. Nieko neįleidžia ir neišleidžia iš kameros be sargybos viršininko arba jo padėjėjo įsakymo. Nuo vietos nenuėina.

Posto nr.	Sargybos sudėtis ir postų pavadinimai	Kuris vedėjas išvedžioja	SARGYBINIŲ PAREIGOS
5	Prie išdinės durų	Antrasis vedėjas	Saugoja išdinę iš oro pusės, vaikščiodamas paliai priešakinę sieną nuo kampo ligi kampo ir žiūrėdamas, kad niekas neįlįstų į namus pro langus, duris ar stogą; kad sienoje nebūtų jokių pralaužimų arba pakasų. Pastebėjęs ar išgirdęs ką įtartina išdinės rūmuose ar ties jais, tuojau iššaukia sarg. viršininką.
6	Išdinės viduje prie pinigų sandėlių		Saugoja sandėlių durų spynas ir antspaudus, nieko neprileidžia prie jų. Atidaryti leidžia tik vedėjo akivaizdoje. Priimdamas postą, turi gerai patikrinti duris, spynas, antspaudus ir jų virveles.
7	Prie sprogstamos medžiagos sandėlio		Saugoja, kad arti niekas nekūrentų ugnies, nerūkytų, nešaudytų, nevažinėtų. Leidžia į sandėlį tik vedėjo akivaizdoje.
8	Prie rūbų sandėlio		Priimdamas postą, apžiūri su vedėju iš visų pusių, ar sveikos sienos, durys, langai, stogas; patikrina spynas, antspaudus ir jų virveles; nieko neprileidžia arčiau, kaip per 25 žingsnius. Vaikščioja aplink sandėlį.
	Sargų posto sudėtis Vyresnysis . . . . . 1 Sargų . . . . . 4 Postų 1		
1	Prie atsarg. batal. daiktų sandėlio	Patys pasimaino	Saugoja sandėlį, protarpiais apeidamas aplinkui. Leidžia į jį vyresniojo įsakymu. Priimdamas apžiūri iš visų pusių, ar sveikos sienos, durys, langai, stogas, spynos, antspaudai. Naktį draudžiama sėdėti.
2	Prie įgulos ligoninės komandos rūbų sandėlio	Patys pasimaino	Saugoja sandėlį, protarpiais apeidamas iš pietų ir vakarų pusės. Leidžia į sandėlį vyresniojo nurodymais. Naktį draudžiama sėdėti.

Įgulos komendantas

Antspaudas

Placadjutantas

- 1 pastaba. Sargybiniai turi žinoti posto nr. ir pavadinimą.
- 2 pastaba. Čia nurodytos pareigos yra tik pavyzdys. Komendantui sustačius ir įgulos viršininkui patvirtinus, jos gali būti platesnės arba siauresnės, kad ir tų pačių pavadinimų postuose.

Šiame puslapy daromi sargybos viršininko pažymėjimai:

-) kokie pranešimai ir kam buvo pasiųsti;
-) kokie trūkumai buvo rasti, pasimainant sargyboms;
-) kokie įvykiai buvo sargyboje.

4 priedėlis
(žr. 37 str.)

sargybos

I R A Š A I

- 1 p a s t a b a. Visi pažymėjimai ir parašai turi būti aiškūs, lengvai įskaitomi.
- 2 p a s t a b a. Sargyboms pasimainius, įrašai turi būti sargybos viršininko tuojau nusiųsti tarnybos kelių įgulos valdybai (dalies štabui).

Šiame puslapy įrašoma žemiau duodamais pavyzdžiais:

- 1) sargybą tikrinusių viršininkų pastabos;
- 2) parašai asmenų, kurie buvo prileisti prie pinigų dėžės ar į sandėlį;
- 3) senosios ir naujosios sargybų viršininkų pažymėjimai ir parašai, pasimainant sargyboms.

1 pavyzdys. .... val. tikrindamas sargybą, radau .....

Parašas

2 pavyzdys. Komendanto (dalies vado) leidimu nr. .... 1931 m.

..... m. .... d. nuo ..... val. buvome
prileisti prie 1 divizijos štabo pinigų dėžės.

Parašai

3 pavyzdys. Perdaviau sargybą .....

Sen. sarg. viršininko parašas

Priėmiau sargybą (tvarkoje arba su trūkumais, pažymėtais paskutin. pusl.) .....

Nauj. sarg. viršininko parašas

1931 m. .... „ d.

..... pulko ..... kuopos sargyba

Parolė*) .....

Postų tvarkaraštis

Postų nr.	Kuris vedėjas vedžioja	Postų pavadinimai	Sargybinių pavardės ir vardai		
			1 pamaina	2 pamaina	3 pamaina
1	Patys pasimaino	Fronto postas Prie pinigų dėžės Prie rūbų sandėlio ir t. t.	Pikelis Jonas	Petkūnas Mykolas	Gaidelis Vincas
2	1-is		Gyls Petras	Vanagas Jonas	Strazdas Antanas
3	2-is		Mažonis Aleksandras t. t.	Urbaitis Rapolas t. t.	Galinis Povilas t. t.
		Sargų post. prie pulko malkų	Antanaitis Mikas	Butkus Jurgis	

Sargybos viršininko padėjėjas .....

Vedėjai: { 1 pamaina: 1-is ..... 2-is ..... 3-is .....
2 pamaina: 1-is ..... 2-is ..... 3-is .....

Palydovai .....

Trimičius .....

Pasiuntinys .....

Sargų posto vyresnysis .....

Sargybiniai buvo mainomi: normaliai, arba — ligi 15 val. normaliai, paskui ligi 19 val. 1, 2, 3, ir 5 postuose kas valandą paskui vėl normaliai. 15 ir 17 val. mainė pirmasis 1-os pamainos vedėjas, o 16 ir 18 val. — 2-os pamainos vedėjas.

*) Parolė įrašoma kitą dieną, sargybos pasimainius.

Sargybos viršininkas (parašas)

5 priedėlis
(žr. 40 str.)

„Susirinkimas“

6 priedėlis
(žr. 42 str.)

„sargybas!“

... įgulos
komendantūra
1931.IV.18.

Nr. 345
Kaunas.

Įgulos daboklės sargybos viršininkui.

Šiuo įsakoma prileisti prie N įgulos komendantūros pinigų dėžės š. m. balandžio mėn. 18 dieną nuo 10 val. iki 14 val. komendantūros ūkio vedėją kapitoną M. ir išdininimą admin. ltn. N.

Jie turės antspaudą, jo pavyzdį ir asmens liudymus.

Kol dėžė bus atdara, sargybinis turi likti poste eiti toms pareigoms, kurios nurodytos postų tabelėje.

Komendantas

Placadjutantas

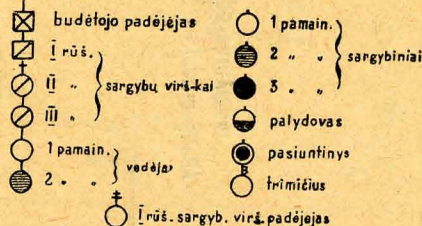

7 priedėlis
(žr. 155 str. 1 d.)

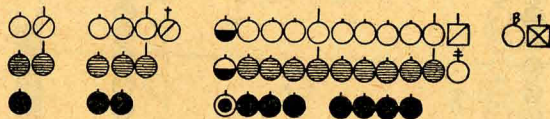
8 priedėlis

SARGYBŲ RIKIUOTĖS

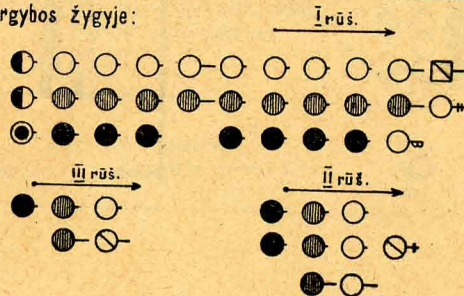
Sutartiniai ženklai:

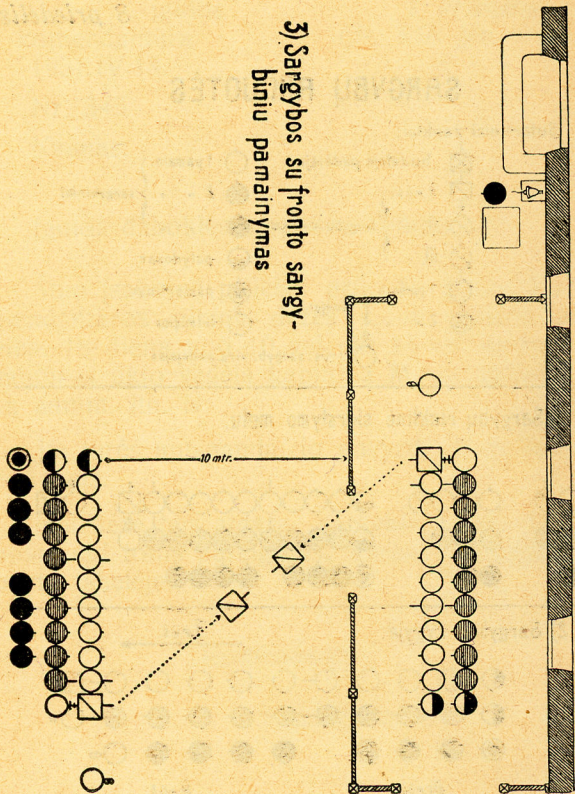
1) Sargybų rinktinė skirstymo metu.

2) Sargybos žygyje:

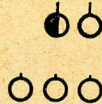
3) Sargybos su fronto sargybinių pamainymas

4) Sargybinių pamainų rikiuotės, vedant į postus.

Sutartin. ženklai: vedėjas } senosios sargybos.
 sargybinis

a) trys sargybiniai (trys postai):

b) keturi sargybiniai (keturi postai) su dviem vedėjų pamainom:

c) penki sargybiniai (penki postai) su dviem vedėjų pamainom:

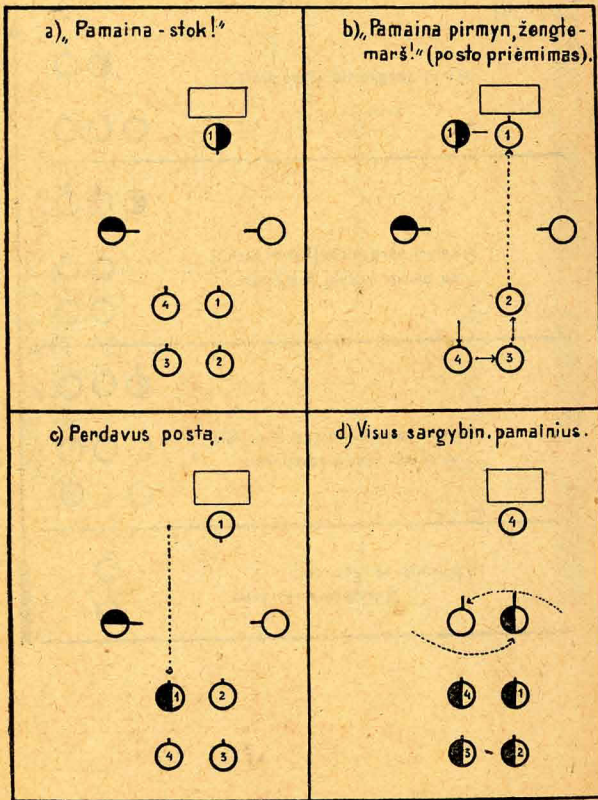
d) poriniai sargybiniai (priešaky vyrasnysis)

5) Sargybinio pamainymas.

Sutartin. ženklai: kryptis (apskritai)
 vieno žingsnio kryptis
 Kiti ženklai - žiūr. 1 ir 4.
 postas.

Budėlės aukštis 225 cm
 • ilgis 80
 • plojis 75
 Nuo žemės iki grindų 12
 lelimo aukštis 184
 • plotis 54
 Stogo ir grindų lentų storis 3
 Sienelių lentų storis 2
 Spalvoh. juostų plotis 15

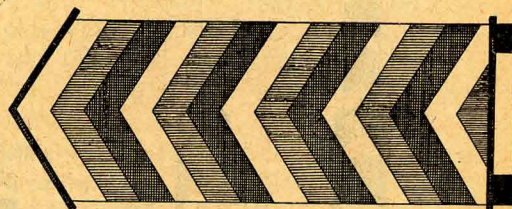
SPALVOS:
 geltona
 raudona
 žalia
 tamszaliak

PLANAS:

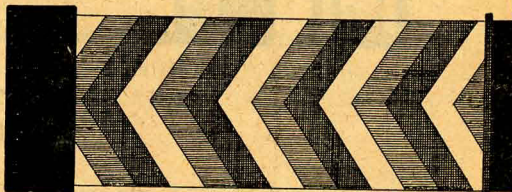

POSTO BŪDELĖ

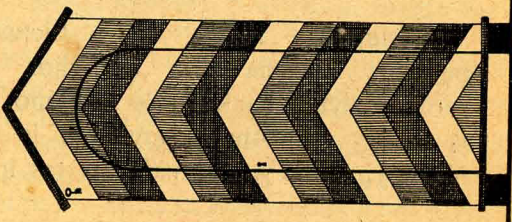
UŽPAKALIS

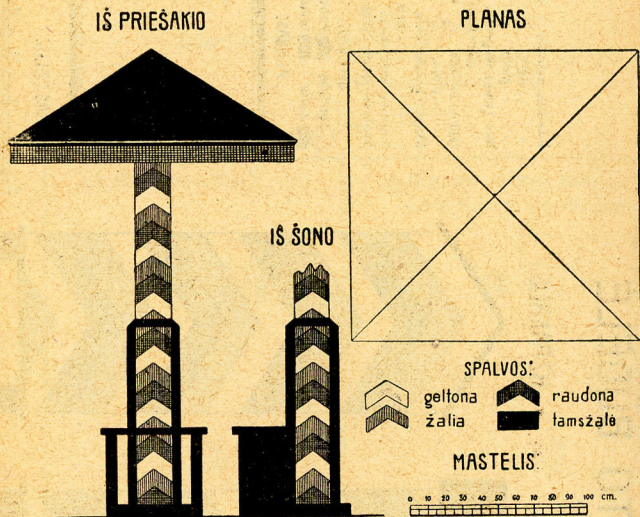
ŠONAS

PRIEŠAKIS

POSTO PASTOGĖLĖ

9 priedėlis
(žr. 100 str.)

Sargybos viršininko raporto (žodžiu) pavyzdys:

„Tamsta, ... ! Lietuvos Respublikos sargyba prie artilerijos sandėlio (prie valstybės banko, prie kalėjimo) susideda iš . . . . . postų. Sargyboje ir postuose nieko ypatingo neįvyko (įvyko tas ir tas)“.

10 priedėlis
(žr. 139 str.)

Daboklės tvarka

a) Bendri nurodymai

1. Areštuotųjų kameros, kaip bendroji, taip ir atskiros, turi būti užrakintos, išskyrus atskiras karininkų kameras. Visų kamerų spygnos turi būti vienodais raktais rakinamos. Tokių raktų reikia turėti ne mažiau, kaip tris. Visi jie turi būti pas sargybos viršininką.

Tuščios kameros turi būti atdaros, kad prasivėdintų.

2. Daboklės inventorius (1 pried. 3 str. 6, 7 ir 8 punkt.) turi būti tvarkoje. Patalynė areštuotiems turi būti valdiška. Karininkams ir liktiniams puskarininkiams leidžiama turėti savo patalynę.

3. Ne mažiau, kaip du kartus per mėnesį turi būti daroma kamerų dezinfekcija. Išėinamosiose vietose dezinfekcija turi būti daroma kasdien.

b) Areštuotųjų priėmimas

4. Sargybos pasimainant, priimdamas areštuotuosius (140 str.), sargybos viršininkas kartu su padėjėju patikrina jų drabužius, avalynę ir kitus daiktus, kurie jiems nustatyta arba leidžiama turėti (šio pried. 5 str.). Tikrinama ir kiekybė ir kokybė.

Kartu patikrinama lovos, čiužiniai, pagalviai, grėdai, pagrėdžiai ir t. t.

Karininkų ir liktinių puskarininkų nei drabužiai, nei kiti daiktai netikrinami.

5. Atvesti areštuotieji priimami 143 ir 144 str. taisyklėmis. Be to, areštuoti kareiviai tikrinami, ar turi visa tai, kas nustatyta areštuotiesiems turėti, būtent: mundurą, kelnes, milinę, kepurę, batus, dvejus skalbinius, rankšluostį ir muilą.

Be šitų daiktų dar leidžiamą turėti: šukas, šepetį, dantims valyti prietaisus, veidrodėlį, laikrodį, kariškų, tikiškių arba mokliškų knygų ir rašomųjų priemonių.

Jei kurių būtinų daiktų trūksta, tai sargybos viršininkas pažymi arešto lapely ir praneša įgulos (dalies) budėtojui.

Jei pas areštuotąjį randama ko per daug arba draudžiamų daiktų, tai sargybos viršininkas gražina juos per palydovą į dalį, duodamas jam pasirašyti kitoje arešto lapelio pusėje.

Pinigų ir brangių daiktus, surašęs areštuotųjų knygoje ir pažymėjęs arešto lapely, nusiunčia per įgulos (dalies) budėtoją įgulos komendantui (dalyje—kuopos vadui).

6. Patikrinus areštuotuosius ir visa, kas reikia, įrašius į areštuotųjų knygą (11 pried.), jie vedami į kameras. Patalpintų į atskiras kameras arešto lapeliai pakabinami prie kameros durų, o visi kiti laikomi kartu su areštuotųjų knyga.

c) Tvarka areštuotiesiems laikyti

7. Pagrindinės areštuotųjų laikymo taisyklės nurodytos šio statuto III dal. 73—75, 77 ir 79 str.

Laikiniai areštuoti (137 ir 143 str.) laikomi laisvoje kameroje.

8. Visi areštuotieji keliasi 6 val., o gula — po vakarinio patikrinimo ne vėliau, kaip 22 valandą. Rytinį ir vakarinį patikrinimą daro arba pats sargybos viršininkas arba jo padėjėjas.

Per visą dieną areštuotieji turi būti su uniforma.

9. Patalynes ir kameras turi tvarkyti patys areštuotieji. Karininkų ir tuščias kameras tvarko daboklės sargas.

Atskirose areštuotųjų kareivių kameroje nuo 6 val. iki 22 val. grėdai turi būti pakelti ir užrakinti.

Patalyne naudotis visiems areštuotiesiems duodama tik nuo 22 val. iki 6 val. Karininkams ji paliekama ir dienos metu.

Ruošai pasibaigus, areštuotieji vedami praustis 15 str. nurodyta tvarka.

10. Įleidžiami ir išleidžiami iš kameros areštuotieji tik sargybos viršininko įsakymu, išskyrus tuos atvejus, kai vedama į išeinamąją vietą.

11. Visiems areštuotiesiems draudžiamą: kelti triukšmą, ar netvarką, dainuoti, kalbėtis pro langus, kortuoti, turėti ginklus ir muzikos instrumentus.

12. Areštuotųjų maitinimas tvarkomas šio statuto III dalies 73 str. dėsniais ir komendanto (dalies vado) instrukcijomis.

Karininkai ir liktiniai puskarininkiai maitinasi patys, gaudami valgį per savo tarnus arba daboklės sargą. Prie tardomųjų tarnai ir šiaip pašaliniai asmenys prileidžiami sutikus

tam teismo organui, kurio valdžioje šie areštuotieji laikomi.

Liktiniai puskarininkiai, jei jie patys nori, gali būti maitinami bendra tvarka, išskaitant už valgį iš jų algos.

13. Pasimatyti su areštuotaisiais leidžiama nuo rytinio ligi vakarinio patikrinimo įgulos komendanto (dalyje — dalies vado) nustatytais valandomis.

Pasimatyti leidžiama tik su tardomaisiais ir areštuotais ligi teismo. Su areštuotais drausmės keliu matytis neleidžiama.

Lankytojai turi turėti įgulos komendanto (dalies vado) leidimus (žr. 14 priedėlių), kuriuose turi būti nurodyta, kas, kada, kiek laiko ir kuria tvarka (prižiūrint ar laisvai) gali pasimatyti su areštuotuoju.

Pasimatymų vieta — laisvas kambarys arba sargybos kambarys, bet tik ne kamera.

Leidimai duodami vienam kartui arba tam tikram laikotarpiui, kuriam išėjus jie pridedami prie sargybos įrašų.

14. Tardomųjų ir ligi teismo areštuotųjų; laisakai: 1) gaunamieji — atiduodami jiems, tik įgulos (dalies) budėtojui patikrinus; 2) siunčiamieji — turi būti pristatyti budėtojui neužlipinti.

Drausmės tvarka areštuotiems neleidžiama susirašinėti.

15. Visi areštuotieji turi būti kasdien išvedami $1/2$ valandos pasivaikščioti po kiemą. Drausmės būdu areštuotieji vedami atskirai nuo tardomųjų ir areštuotų ligi teismo.

Vedant pasivaikščioti prie tardomųjų ir areštuotų ligi teismo turi būti tinkama apsauga; prie areštuotų drausmės tvarka kas penki žmonės — vienas palydovas.

Drausmės tvarka areštuoti karininkai pasivaikščioti leidžiami be palydovo, bet tik tam tikrame rajone.

16. Į pirtį areštuotieji vedami įgulos komendanto (dalyje — dalies vado) nustatytais dienomis ne rečiau kaip du kartu per mėnesį; tvarka nurodyta šio pried. 15 str.

17. Areštuotųjų sveikata tikrinama ne rečiau kaip vieną kartą per mėnesį. Karininkai, jei nori, nuo to tikrinimo atleidžiami.

18. Į išeinamąją vietą areštuotieji vedami po vieną: a) tardomieji ir areštuoti ligi teismo su ginkluotu palydovu; b) areštuoti drausmės tvarka: kareiviai — su neginkluotu palydovu, karininkai — visai be palydovo.

19. Areštuotųjų skundai (142 str.) paduodami sargybos viršininkui, kuris, jei tie skundai pagrįsti ir teisėti, praneša (rašytus pristato) įgulos (dalies) budėtojui.

d) Areštuotųjų siuntimas ir paleidimas.

20. Areštuotieji siunčiami arba visai paleidžiami remiantis 143 str. Gavęs įgulos komendanto (dalyje — dalies vado) įsakymą nusįsti areštuotąjį į teismą ar kitur, sargybos viršininkas perduoda jį tam, kas paskirtas jį priimti, duodamas jam pasirašyti tame pačiame įsakyme, pažymint priėmimo laiką. Gražinus areštuotąjį į daboklę, sargybos vir-

šininkas, jeigu jį sugražinęs asmuo neturi tam tikros knygos, pasirašo jo akivaizdoje vėl tame pačiame įsakyme, pažymėdamas gražinimo laiką.

Įsakymas su pažymėjimais pridedamas prie sargybos įrašų.

Siunčiant areštuotuosius, visada griežtai laikomasi apsaugos taisyklių (žr. V dal. 100—104 str.). Karininkams lydėti turi būti skiriami karininkai.

P a s t a b a. Jei sargyboms pasimainant, daboklėje būna visi tie patys areštuo-tieji, kuriuos rado senoji sargyba, tai naujo jų sąrašo knygoje nerašoma, o priėmimo — perdavimo aktas pasirašomas kiek žemiau esančių parašų. Bet, jei nors vienu areštuotoju sumažėjo ar padaugėjo, tai jų sąrašas turi būti rašomas iš naujo.

11 priedėlis
(žr. 140 str.)

5 pėst. pulko
AREŠTUOTŲJŲ KNYGA

1931 metams

Kuopa	Laipsnis, pavardė, vardas	Kas areštavo	Arešto priežastis	Arešto rūšis ir laikas	Atimtiniginai ir brangūs daiktai	Kada pasodintas	Kada baigiasi arešto laikas	Pažymėjimai paleidžiant
4	Eil. Daugėla Antanas	Kuopos vadas	Nerūpestingai elgė- si su valstybės turto	Paprasto 2 dienos	25 lit., auk- sinis žiedas	1931-XI-15 20 val.	1931-XI-18 20 val.	1931-XI-18 20 val.
1	Eil. Vizgirda Petras	Bataliono vadas	Nemandagiai pasi- elgė su savo grand.	Paprasto 1 diena	Nieko neatimta	1931-XI-15 12 val.	1931-XI-16 12 val.	1931-XI-16 12 val.
		ir	t. t.	ir	t. t.			

Penkis (5) areštuotuosius šiuo sąrašu

1931-XI-15 d.

perdaviau: *Ltn. A*

priėmiau: *Ltn. B*

12 priedėlis
(žr. 143 str.)

Arešto lapelis

(įgulos tarnyboje)

. . . . . įgulos daboklės sargybos
viršininkui.

Siunčiamą N pėst. pulko tardomąjį vyr.
puskarininkį Petrą Augulį įsakau laikyti da-
boklėje iki tolimesnio įsakymo IV nuovados
tardytojo žinioje.

Įgulos komendantas (parašas)

Sargybų viršininkų pažymėjimai.

a) priimtas 1931 m. birželio mėn. 5 d.
15 val.

Sargybos viršininkas (parašas)

b) paleistas įgulos komendanto įsakymu
384 nr. 1931 m. birželio mėn. 12 d. 18 val.

Sargybos viršininkas (parašas)

12a priedėlis
(žr. 143 str.)

Arešto lapelis

(vidaus tarnyboje)

Kuopa (eskadronas, baterija) . . . . .
Laipsnis, pavardė, vardas . . . . .
Kas areštavo . . . . .
Arešto priežastis . . . . .
Kuriam laikui . . . . .
Arešto rūšis . . . . .

Kap. Sivilas, 1 kuopos vadas

Dalies budėtojo pažymėjimai:

Priimti . . . . .
Šiltą valgį duoti . . . . .
Arešto laikas baigiasi . . . . .

Kap. A., 5 p. pulko budėtojas

Paleistas . . . . .

*Ltn. B
Sargybos viršininkas*

(Kitoje lapelio pusėje)

Areštuotasis turi šiuos daiktus . . . . .

Kap. Sivilas, 1 kuopos vadas

Čia nurodyti daiktai rasti tvarkoje (arba to
ir to trūksta).

*Ltn. C
Sargybos viršininkas*

13 priedėlis

Įsakymas paleisti areštuotąjį (arba siųsti)

. . . . . sargybos viršininkui.
Areštuotąjį . . . . . paleisti į
savo dalį (arba—perduoti šio įsakymo įteikė-
jui ar panašiai).

Įgulos komendantas (parašas).

Ant-
spaudas

1931.V.24.

14 priedėlis

Leidimas pasimatyti su areštuotoju

Šiuo leidžiama . . . . . (visuo-
menės padėtis, laipsnis, vardas, pavardė)
pasimatyti su areštuotoju . . . . .
. . . . . dvi (2) valandas.

Pasimatymas laisvas (arba prižiūrint sarg.
viršininko padėjėjui).

[gulos komendantas.

Ant-
spaudas

1931.VI.4.

Pastaba. Jei leidimas duotas ilges-
niam laikui, tatai turi būti pažymėta, o
paskui kiekvienas pasimatymas sarg. virši-
ninko pažymimas šiame rašte.

TURINYS

	Psl.
I. Bendrieji dėsniai	3
II. Postų steigimas ir jų panaikinimas	8
III. Sargybų rinktinė ir jos sudėtis	8
IV. Slaptažodžiai	11
V. Sargybų skirstymas	13
VI. Sargybų pasimainymas	16
VII. Sargybų pastatymas, pamainymas ir visišk- kas nuėmimas	20
VIII. Tvarka sargybose	24
IX. Sargybų tikrinimas	30
X. Sargybos sudėties karių pareigos ir teisės	32
Sargybinio pareigos ir teisės	32
Vedėjo pareigos ir teisės	36
Sargybos viršininko padėjėjo pareigos ir teisės	37
Sargybos viršininko pareigos ir teisės	38
XI. Ginklų vartojimo taisyklės	48
XII. Sveikinimasis ir pagarbos reiškimas sargy- boje	49
Kaip sveikinasi ir pagarbą reiškia pačios sargybos	49
Sargybinių sveikinimasis ir pagarbos reiškimas	51
XIII. Sargų tarnyba	52
XIV. Sargybų uniforma ir apranga	55

Priedėliai

1—Sargybinės ir postų įrengimas	59
2—Sargybų rinktinės žinios	65
3—Postų tabelė	66
4—Sargybos įrašai	68
5—6 Signalai	70
7—Įsakymas prileisti prie laikyklos	71
8—Sargybų rikiuotės	72

9—Sargybos viršininko raporto (žodžiu) pa- vyzdys	77
10—Daboklės tvarka	78
a) Bendri nurodymai	78
b) Areštuotųjų priėmimas	78
c) Tvarka areštuotiems laikyti	79
d) Areštuotųjų siuntimas ir paleidimas	82
11—Areštuotųjų knyga.	84
12—Arešto lapelis	85
13—Įsakymas paleisti areštuotąjį	87
14—Leidimas pasimatyti su areštuotuoju	88
